

	Dossier: AVD10800202418603	
		Aanwezig
1	NTS	X
2	Aanvraagformulier	X
3	Projectvoorstel	X
4	Bijlage beschrijving dierproeven	2X
5	DEC-advies	X
6	Ontvangstbevestiging	X
	Evt. Vragen CCD aan aanvrager	X
	Evt. antwoorden aanvrager	X
7	Beschikking en vergunning	X

NIET-TECHNISCHE PROJECTSAMENVATTING

Naam van het project	Gebruik van bloed, organen en weefsels van dieren, voor het verbeteren van de kwaliteit van onderzoek en onderwijs
NTS-identificatiecode	NTS-NL-051463 v.1, 15-04-2025
Land	Nederland
Taal	nl
Duur van het project, uitgedrukt in maanden.	60
Trefwoorden	Weefsels Organen Overtollige proefideren Hergebruikt
Doel(en) van het project	Fundamenteel onderzoek: Oncologie Fundamenteel onderzoek: Cardiovasculair, bloed- en lymfestelsel Fundamenteel onderzoek: Zenuwstelsel Fundamenteel onderzoek: Luchtwegenstelsel Fundamenteel onderzoek: Gastro-intestinaal stelsel met inbegrip van de lever Fundamenteel onderzoek: Spier- en skeletstelsel Fundamenteel onderzoek: Immuunstelsel Fundamenteel onderzoek: Urogenitaal / voortplantingsstelsel Fundamenteel onderzoek: Endocrien stelsel / metabolisme Fundamenteel onderzoek: Multisystemisch Omzettinggericht en toegepast onderzoek: Kanker bij de mens Omzettinggericht en toegepast onderzoek: Zenuwziekten en psychische aandoeningen van de mens Omzettinggericht en toegepast onderzoek: Aandoeningen van zintuigorganen (huid, ogen en oren) bij de mens Opleiding voor het verwerven, op peil houden of verbeteren van beroepsvaardigheden

DOELSTELLINGEN EN VERWACHTE VOORDELEN VAN HET PROJECT

Beschrijf de doelstellingen van het project (bijvoorbeeld het aanpakken van bepaalde wetenschappelijke onduidelijkheden, of wetenschappelijke of klinische behoeften).	Het beschikbaar stellen van lichaamsmateriaal (bloed, weefsels en organen) van, dieren voor het verbeteren van de kwaliteit van onderzoek of onderwijs, waardoor proefdieren optimaal benut kunnen worden.
Welke potentiële voordelen kan dit project opleveren? Leg uit hoe de wetenschap vooruit kan worden geholpen of mensen, dieren of het milieu uiteindelijk voordeel kunnen hebben bij het project. Maak, waar van toepassing, een onderscheid tussen voordelen op korte termijn (binnen de looptijd van het project) en voordelen op lange termijn (die mogelijk pas worden bereikt nadat het project is afgerond).	<p>Onder dit project vallen verschillende activiteiten waarbij bloed, weefsels en organen van dieren nuttig gebruikt wordt voor andere wetenschappelijke doelen. Om dit zo optimaal mogelijk te kunnen doen, kunnen de lichaamsmaterialen van 2 verschillende bronnen komen, namelijk; afname van lichaamsmateriaal bij 1. Levende dieren en bij 2. Gedode dieren. We brengen mensen die bepaalde lichaamsmaterialen van dieren over hebben in contact met anderen die bepaalde lichaamsmateriaal nodig hebben. Zo zorgen wij voor een optimaal gebruik van ieder proefdier.</p> <p>Deze projectaanvraag draagt direct eraan bij:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dat proefdieren zo goed mogelijk worden benut, zodat het aantal proefdieren dat ongebruikt wordt gedood wordt teruggedrongen (vermindering 'aan de achterkant'). 2. Dat nieuwe technieken sneller kunnen worden ontwikkeld en dat bestaande technieken kunnen worden gevalideerd en draagt bij aan vermindering en vervanging van dierproeven. 3. Dat op inzichtelijke wijze informatie wordt verschaft over de mate waarin voor het verzamelen van weefsels gebruik wordt gemaakt van proefdieren die al voor een ander doel worden of zijn gebruikt, of die gefokt zijn en waarvoor geen bestemming is (verhogen van de openheid). <p>Wanneer blijkt dat er meer overtollige dieren zijn dan waaraan behoefte is in dit project, gaan we na</p>

of deze dieren voor herplaatsing in aanmerking komen. We werken samen met verschillende maatschappelijk betrokken organisaties om de adoptie van deze dieren tot een succes te maken.

Dit project is een vervolgaanvraag, omdat het op een verantwoorde manier gebruiken van proefdieren altijd voorop moet staan, ongeacht de looptijd van dit project. Op basis van de informatie die we verkrijgen kan beter inzichtelijk worden, waar en waarom er dieren zijn waarvoor geen bestemming is. Deze informatie kan vervolgens bijdragen aan het directer terugdringen van het ontstaan van bijvoorbeeld fokoverschot (vermindering 'aan de voorkant').

VOORSPELDE SCHADE

In welke procedures worden de dieren gewoonlijk gebruikt (bijvoorbeeld injecties, chirurgische procedures)? Vermeld het aantal en de duur van deze procedures.

Binnen dit project zijn er 2 bronnen voor het verzamelen van lichaamsmateriaal: Bij de dieren die in leven blijven, zal maximaal drie keer bloed of oppervlakkig weefsel worden afgenomen. Dieren waarvan interne organen of weefsels nodig zijn, zullen worden gedood. In 10% van de gevallen zal er voorafgaand aan het doden een handeling met maximaal licht ongerief (bijvoorbeeld een injectie) worden uitgevoerd. Bij 10% van de dieren voeren we er onder narcose nog een handeling uit, waarbij de dieren aan het eind van de handeling gedood worden. De overige 80% van de dieren wordt gedood waarna de organen of weefsels verzameld worden.

Wat zijn de verwachte gevolgen/nadelige effecten voor de dieren, bijvoorbeeld pijn, gewichtsverlies, inactiviteit/verminderde mobiliteit, stress, abnormaal gedrag, en wat is de duur van die effecten?

Het maximale ongerief onder dit project is licht ongerief. Dit betekent dat het dier kortdurend pijn kan ervaren door bijvoorbeeld een injectie. De dieren herstellen snel hiervan en we verwachten dan ook geen verlies van lichaamsgewicht of verminderde activiteit. Door het oppakken ervaren de dieren kortdurend stress. Wanneer dieren in leven blijven, voeren we maximaal drie keer een handeling uit en zorgen we dat de dieren voldoende rust krijgen tussen twee handelingen in. Wanneer nodig, geven we pijnstilling.

Welke soorten en aantallen dieren zullen naar verwachting worden gebruikt? Wat zijn de verwachte ernstgraden en de aantallen dieren in elke ernstcategorie (per soort)?

Soort:	Totaal aantal	Geraamde aantallen naar ernstgraad			
		Terminaal	Licht	Matig	Ernstig
Andere zoogdieren (other Mammalia)	35	1	34	0	0
Muizen (Mus musculus)	600	50	550	0	0
Ratten (Rattus norvegicus)	300	25	275	0	0
Konijnen (Oryctolagus cuniculus)	15	1	14	0	0
Katten (Felis catus)	15	1	14	0	0
Honden (Canis familiaris)	20	1	19	0	0
Paarden, ezels en kruisingen daarvan (Equidae)	15	1	14	0	0
Varkens (Sus scrofa domesticus)	30	1	29	0	0
Zebravissen (Danio rerio)	200	10	190	0	0
Andere vogels (other Aves)	50	3	47	0	0

Wat gebeurt er met de dieren die aan het einde van de procedure in leven worden gehouden?

Soort:	Geraamd aantal te hergebruiken, in het habitat-/houderijsysteem terug te plaatsen of voor adoptie vrij te geven dieren		
	Hergebruikt	Teruggeplaatst	Geadopteerd
Muizen (Mus musculus)	100	0	0

Ratten (<i>Rattus norvegicus</i>)	30	0	20
Honden (<i>Canis familiaris</i>)	5	0	5
Varkens (<i>Sus scrofa domesticus</i>)	20	0	0
Katten (<i>Felis catus</i>)	5	0	5
Andere zoogdieren (other Mammalia)	25	0	0
Andere vogels (other Aves)	20	0	5
Konijnen (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)	5	0	5
Paarden, ezels en kruisingen daarvan (<i>Equidae</i>)	10	0	0
Zebrovissen (<i>Danio rerio</i>)	100	0	0

Geef de redenen voor het geplande lot van de dieren na de procedure.

89% van de dieren wordt gedood voor het verzamelen van weefsels en organen. 11% van de dieren blijft in leven en is beschikbaar voor hergebruik of zal ter adoptie worden aangeboden.

TOEPASSING VAN DE DRIE V'S

1. Vervanging

Beschrijf welke diervrije alternatieven op dit gebied voorhanden zijn en waarom zij niet voor het project kunnen worden gebruikt.

Het gebruik van cellen, weefsels en organen van proefdieren wordt in toenemende mate vervangen door het gebruik van menselijke cellen, weefsels en organen. Dit verhoogt de vertaalbaarheid van proefresultaten naar de mens. In een aantal gevallen is gebruik van dierlijke weefsels en organen echter nog steeds noodzakelijk, bijvoorbeeld in diergeneeskundig onderzoek en onderwijs, of omdat er onvoldoende menselijk weefsel beschikbaar is.

2. Vermindering

Leg uit hoe de aantallen dieren voor dit project zijn bepaald. Beschrijf de stappen die zijn genomen om het aantal te gebruiken dieren te verminderen en de beginselen die zijn gebruikt bij het opzetten van de studies. Beschrijf, waar van toepassing, de praktijken die gedurende het hele project zullen worden toegepast om het aantal dieren die in overeenstemming met de wetenschappelijke doelstellingen werden gebruikt, tot een minimum te beperken. Deze praktijken kunnen bijvoorbeeld bestaan uit proefprojecten, computermodellen, het delen van weefsel en hergebruik.

Dit project draagt bij aan vermindering, omdat er geen proefdieren apart aangeschaft hoeven te worden. Voor dit onderzoek gebruiken we proefdieren die al eerder in dierproeven zijn gebruikt, of die al geboren zijn, maar waarvoor geen andere bestemming is. Bovendien zorgt een goede administratie van vraag en aanbod van deze dieren voor meer inzicht in de hoeveelheid dieren die gefokt en gebruikt wordt en hoeveel dieren er overblijven. Hierdoor kunnen we beter sturen op het terugdringen van het ontstaan van dit fokoverschot.

3. Verfijning

Geef voorbeelden van de specifieke maatregelen (bv. verscherpte monitoring, postoperatieve behandeling, pijnbestrijding, training van dieren) die in verband met de procedures moeten worden genomen om de welzijnskosten (schade) voor de dieren tot een minimum te beperken. Beschrijf de mechanismen om gedurende de looptijd van het project nieuwe verfijningstechnieken in gebruik te nemen.

Met de genoemde diersoorten worden dierproeven uitgevoerd. Zij komen daarom voor hergebruik in aanmerking. Het aantal handelingen aan dieren wordt zodanig vastgesteld, dat het totale ongerief per dier nooit meer dan licht zal zijn. Voor de dieren die gedood worden in het kader van deze vergunning zal er altijd gekeken worden welke methode het minste ongerief met zich meebrengt. In het geval van weefselafname bij levende dieren wordt er voor de methode gekozen die het minste ongerief meebrengt. Dit kan ertoe leiden dat er bijvoorbeeld lokale pijnstilling wordt toegediend.

Licht de keuze van de soorten en de bijbehorende levensstadia toe

Op dit project zijn de diersoorten aangevraagd waar dierproeven mee worden gedaan bij de vergunninghouder. Afhankelijk van de vraag wordt het levensstadium van het dier bepaald.

VOOR EEN BEOORDELING ACHTERAF GESELECTEERD PROJECT

Project geselecteerd voor BA?	nee
Termijn voor BA	
Reden voor de beoordeling achteraf	
Bevat ernstige procedures	
Maakt gebruik van niet-menselijke primaten	
Andere reden	
Toelichting van de andere reden voor de beoordeling achteraf	

AANVULLENDE VELDEN

Link naar de eerdere versie van de NTS buiten het EC-systeem	
--	--

Current version: 7.10.202503211525 (d5afd5c)Version date: 2025-03-21 15:25:31

[Top](#) | [Contact](#) | [Cookies](#) | [Privacy policy](#) | [Legal notices](#) | [Accessibility](#)

Aanvraag

Projectvergunning Dierproeven

Administratieve gegevens

- U bent van plan om één of meerdere dierproeven uit te voeren
- Met dit formulier vraagt u een vergunning aan voor het project dat u wilt uitvoeren. Of u geeft aan wat u in het vergunde project wilt wijzigen.
- Meer informatie over de voorwaarden vindt u op de website www.centralecommissiedierproeven.nl of in de toelichting op de website.
- Of neem telefonisch contact op (0900-2800028).

1 Gegevens aanvrager

1.1	Heeft u een deelnemernummer van de NVWA? <i>Neem voor meer informatie over het verkrijgen van een deelnemernummer contact op met de NVWA.</i>	☒ Ja > Vul uw deelnemernummer in	10800
		☐ Nee > U kunt geen aanvraag doen	
1.2	Wat voor aanvraag doet u?	☒ Nieuwe aanvraag > Ga verder met vraag 1.3	
		☐ Wijziging > Vul hiernaast het AVD nummer van uw vergunde project in en ga verder met vraag 2.1	
		☐ Melding > Vul hiernaast het AVD nummer van uw vergunde project in en ga verder met vraag 2.2	
1.3	Vul de gegevens in van de instellingsvergunninghouder die de projectvergunning aanvraagt.	Naam instelling of organisatie	Universiteit Utrecht
		Titel, voorletters en achternaam van de portefeuillehouder	Titel Voorletters Achternaam ☒ Dhr ☐ Mw
		E-mailadres contactpersoon	info@ivd-utrecht.nl
		Titel, voorletters en achternaam van diens gemachtigde (indien van toepassing)	Titel Voorletters Achternaam ☐ Dhr ☐ Mw
		E-mailadres gemachtigde	
	Vul de gegevens van het postadres in.	Straat- en huisnummer	Instantie voor Dierenwelzijn Utrecht 50
		Postcode en plaats	3584CJ UTRECHT
		Postbus, postcode en plaats	80.125 3508TC UTRECHT
1.4	Vul de gegevens in van de verantwoordelijke onderzoeker.	(Titel) Naam en voorletters	☐ Dhr ☒ Mw
		Functie	Proefdierspecialist in opleiding
		Afdeling	Instantie voor Dierenwelzijn
		Telefoonnummer	
		E-mailadres	

1.5 (Indien van toepassing) Vul hier de gegevens in van de plaatsvervangende verantwoordelijke onderzoeker.	(Titel) Naam en voorletters	[REDACTED]	☐ Dhr ☒ Mw
	Functie	Proefdierdeskundige	
	Afdeling	Instantie voor Dierenwelzijn Utrecht	
	Telefoonnummer	[REDACTED]	
	E-mailadres	[REDACTED]	
1.6 (Indien van toepassing) Vul hier de gegevens in van de persoon aan wie de portefeuillehouder de verantwoordelijkheid inzake de algemene uitvoering van het project en de overeenstemming daarvan met de projectvergunning heeft gedelegeerd.	(Titel) Naam en voorletters		☐ Dhr ☐ Mw
	Functie		
	Afdeling		
	Telefoonnummer		
	E-mailadres		
1.7 (Optioneel) Vul hier de gegevens in van de Instantie voor Dierenwelzijn	Telefoonnummer	030-2531569	
	E-mailadres	info@ivd-utrecht.nl	
1.8 Is er voor deze projectaanvraag een gemachtigde?	☐ Ja > Stuur dan het ingevulde formulier <i>Melding Machtiging</i> mee met deze aanvraag		
	☒ Nee		

2 Over uw aanvraag

2.1 Gaat uw aanvraag over een <i>wijziging</i> op een vergunning die negatieve gevolgen kan hebben voor het dierenwelzijn?	☒ Nee > Ga verder met vraag 3
	☐ Ja > Geef hieronder kort de wijziging en de onderbouwing daarvan weer. Geef in de originele formulieren (niet-technische samenvatting, projectvoorstel en bijlage dierproeven) duidelijk aan (bij voorbeeld in een andere kleur) waar de projectaanvraag wijzigt. Ga daarna verder met vraag 6.
2.2 Gaat uw aanvraag over een <i>melding</i> op een vergunning die negatieve gevolgen kan hebben voor het dierenwelzijn?	☒ Nee > Ga verder met vraag 3
	☐ Ja > Geef hieronder weer wat deze melding inhoudt en ga verder met vraag 6.

3 Over uw project

3.1 Wat is de geplande start- en einddatum van het project?	Startdatum	14-5-2025
	Einddatum (t/m)	5 jaar na verlenen vergunning
3.2 Wat is de titel van het project?	Gebruik van organen en weefsels ter bevordering van kwaliteit van dierproeven en van in vitro en ex vivo onderzoek	
3.3 Wat is de titel van de niet-technische samenvatting?	Gebruik van organen en weefsels ter bevordering van kwaliteit van dierproeven en van in vitro en ex vivo onderzoek	
3.4 Wat is de naam van de Dierexperimentencommissie (DEC) van voorkeur?	Naam DEC	DEC Utrecht
	Postadres	Postbus 85500, 3508 GA UTRECHT
	E-mailadres	dec-utrecht@umcutrecht.nl

4 Factuurgegevens

4.1 (Indien factuuradres afwijkt van de gegevens uit vraag 1.3) Vul de gegevens van het factuuradres in.

Naam: UU-ASC		Afdeling:	
Straat:			Huisnummer:
Postcode:	Plaats:		
Postbus: 80.011	Postcode: 3508TA	Plaats: UTRECHT	
E-mail: asc.factuur@uu.nl			

4.2 (Optioneel.) Vul hier het ordernummer van de instelling in.

Ordernummer: CB.841910.3.01.011
----

5 Checklist bijlagen

5.1 Welke bijlagen stuurt u mee?

Verplicht	
☒ Projectvoorstel	Aantal bijlage(n) dierproeven 2
☒ Niet-technische samenvatting	
Overige bijlagen, indien van toepassing	
☐ Melding machtiging	
☐	

6 Ondertekening

6.1 Print het formulier uit, onderteken het en stuur het inclusief bijlagen via de beveiligde e-mailverbinding naar de CCD en per post naar de Centrale Commissie Dierproeven (voor adresgegevens zie website)

Ondertekening door de portefeuillehouder namens de instellingsvergunninghouder of gemachtigde (zie 1.8). De ondergetekende verklaart:

- dat het projectvoorstel is afgestemd met de Instantie voor Dierenwelzijn.
- dat de personen die verantwoordelijk zijn voor de opzet van het project en de dierproef, de personen die de dieren verzorgen en/of doden en de personen die de dierproeven verrichten voldoen aan de wettelijke eisen gesteld aan deskundigheid en bekwaamheid.
- dat de dieren worden gehuisvest en verzorgd op een wijze die voldoet aan de eisen die zijn opgenomen in bijlage III van richtlijn 2010/63/EU, behalve in het voorkomende geval de in onderdeel C van de bijlage bij het bij de aanvraag gevoegde projectvoorstel gemotiveerde uitzonderingen.
- dat door het ondertekenen van dit formulier de verplichting wordt aangegaan de leges te betalen voor de behandeling van de aanvraag.
- dat het formulier volledig en naar waarheid is ingevuld.

Naam	
Functie	
Plaats	Utrecht
Datum	
Handtekening	

Formulier

Projectvoorstel dierproeven

- Dit formulier gebruikt u om uw projectvoorstel van de dierproeven te schrijven
- Bij dit formulier hoort de bijlage Beschrijving dierproeven. Per type dierproef moet u deze bijlage toevoegen.
- Meer informatie vindt u in de 'Toelichting op de te gebruiken formulieren voor de aanvraag van een projectvergunning' op de website www.centralecommissiedierproeven.nl.
- Of neem telefonisch contact op. (0900-2800028).

1 Algemene gegevens

1.1 Vul uw deelnemernummer van de NVWA in.	10800
1.1 Vul de naam van de instelling of organisatie in.	Universiteit Utrecht
1.3 Vul de titel van het project in.	Gebruik van bloed, organen en weefsels, voor het verbeteren van de kwaliteit van dierproeven en van in vitro en ex vivo onderzoek

2 Categorie van het project

2.1 In welke categorie valt het project? <i>U kunt meerdere mogelijkheden kiezen.</i>	☒ Fundamenteel onderzoek
	☒ Translationeel of toegepast onderzoek
	☐ Wettelijk vereist onderzoek of routinematige productie
	☐ Onderzoek ter bescherming van het milieu in het belang van de gezondheid of het welzijn van mens of dier
	☐ Onderzoek gericht op het behoud van de diersoort
	☒ Hoger onderwijs of opleiding
	☐ Forensisch onderzoek
	☐ Instandhouding van kolonies van genetisch gemodificeerde dieren, niet gebruikt in andere dierproeven

3 Algemene projectbeschrijving

3.1 Achtergrond

Licht het project toe. Beschrijf de aanleiding, de achtergrond en de context. Besteed aandacht aan de bij vraag 2.1 aangekruiste categorieën.

Het komt met enige regelmaat voor dat onderzoekers of docenten dierweefsels nodig hebben om onderzoeksvragen te beantwoorden of onderwijs te ondersteunen. Vaak betreffen het incidentele en/of vooraf moeilijk planbare behoeften aan dierlijk weefsel (organen, cellen verkregen uit dierlijk weefsel, excreties, etc.).

Het beleid van de vergunninghouders is erop gericht om, waar mogelijk, het aantal proefdieren dat wordt gebruikt te verminderen en om de proefdieren die gebruikt worden optimaal te benutten. In een groot deel van de gevallen waarbij onderzoekers behoefte hebben aan (vitaal) materiaal voor het beantwoorden van een wetenschappelijke of

onderwijskundige vraag, kan gebruik gemaakt worden van materiaal dat afkomstig is van proefdieren die al voor een ander doel worden of zijn gebruikt, dan wel van proefdieren die gefokt zijn maar waarvoor geen bestemming is. In het beleid 'Verzamelen weefsels van dieren' van de vergunninghouders zijn strikte regels verbonden aan de verschillende wegen waarlangs de weefsels verzameld kunnen worden.

Route 1. Het verzamelen van (vitaal) materiaal voor onderzoeks- of onderwijsdoeleinden is **GEEN DIERPROEF** als het wordt verzameld: Deze route valt buiten de scope van deze aanvraag.

- van een dier dat geslacht is voor de voedselproductie;
- van een (landbouw)huisdier dat in de regulieren diergeneeskundige praktijk is gedood op diergeneeskundige indicatie;
- dat op diergeneeskundige indicatie is verzameld van (landbouw)huisdieren en dat tevens voor onderzoek of onderwijs gebruikt kan worden;
- van een dier dat dood is gevonden;
- van een dier dat is gedood voor een ander doel (bijvoorbeeld in het kader van een proef met een andere vraagstelling);
- bij een dier zonder dat ongerief wordt berokkend (benedendrempelig).

Route 2. Het verzamelen van (vitaal) materiaal voor onderzoeks- of onderwijsdoeleinden is een **DIERPROEF** als het wordt verzameld:

- bij een levend proefdier, als er geen sprake is van diergeneeskundige indicatie, en er daarbij sprake is van één of meer handelingen die ongerief veroorzaken (appendix 1);
- bij een proefdier waarop kort voordat het wordt gedood een handeling (bijvoorbeeld injectie of perfusie) wordt uitgevoerd met het doel om het (vitaal) materiaal optimaal geschikt te maken voor het beoogde onderzoek of onderwijs, ook als de handeling onder terminale anesthesie wordt uitgevoerd (appendix 2). De type handelingen die voorafgaand aan het doden van het dier mogen worden uitgevoerd staan in appendix 1 beschreven.
- bij een (proef)dier waarbij de belanghebbende de wijze en/of het tijdstip van doden bepaalt, omdat dit noodzakelijk is voor de conditie van het weefsel dat wordt verzameld (appendix 2).

In deze gevallen dient de onderzoeker te beschikken over een projectvergunning waarin het verzamelen van het (vitaal) materiaal is beschreven of waarop middels een melding bij de CCD (vitaal) materiaal kan worden verzameld. Dit is echter niet altijd mogelijk. Hierdoor kan Route 2 nu vaak niet gekozen worden. Een wijzigingsaanvraag op een projectvergunning van de onderzoeker kost tijd, waardoor er dieren onnodig lang worden aangehouden of helemaal niet meer beschikbaar zijn. De vergunninghouders willen met deze projectaanvraag ervoor zorgen dat hergebruik van proefdieren, of het gebruik van overtollige proefdieren via Route 2 op een nette, transparante wijze kan worden afgehandeld, zodat aanwezige proefdieren zo optimaal mogelijk worden benut.

Kader

Onder dit project is het mogelijk om incidenteel proefdieren te gebruiken voor het verzamelen van (vitaal) materiaal of voor het uitvoeren van een pilot. Indien het een pilotstudie betreft dient de onderzoeker een onderbouwing te geven waarom de pilot noodzakelijk is en aan te geven welke belemmeringen er zijn indien deze pilot niet wordt uitgevoerd.

Welk type weefsel van welke diersoort nodig is, hangt af van de precieze vraag, maar zal in alle gevallen bijdragen aan het verbeteren van de kwaliteit van het betreffende onderzoek of onderwijs.

Bijvoorbeeld:

- Weefsel om nieuwe of niet eerder uitgevoerde in vitro/ex vivo technieken te ontwikkelen en/of valideren en/of implementeren.
- Negatief controle materiaal voor diverse uitleesparameters in bestaande in vitro/ex vivo technieken, bijvoorbeeld bloedplasma om een ijklijn van een ELISA in te maken.
- Biologisch materiaal voor referentiewaarden en de ontwikkeling van nieuwe diagnostiek
- Weefsel om nieuwe uitleesparameters op te sporen, en het uitlezen hiervan te optimaliseren. Zoals voor detectie van eiwitten, opzetten van assays, detectie van metabolieten, lipiden, microRNAs en andere fysiologisch relevante moleculen. In sommige gevallen kan het daarbij nodig zijn cellen *in vivo* te labelen.

In overeenstemming met hun gezamenlijk beleid, willen de vergunninghouders bevorderen dat als (vitaal) materiaal wordt verzameld, dit zoveel als mogelijk bij al gedode surplusdieren gebeurt (route 1), of als het verzamelen niet zonder dierproef kan, er zoveel als mogelijk surplusdieren gebruikt worden, dan wel dieren die al eerder in een proef zijn gebruikt (route 2).

Het ontbreken van een projectvergunning kan ertoe leiden dat op een voor de betreffende vraagstelling kwalitatief inferieure manier (vitaal) materiaal van dieren wordt verzameld (volgens route 1), waardoor onderzoeksresultaten minder betrouwbaar zijn. Het kan er tevens toe leiden dat een veelbelovende nieuwe ex vivo/in vitro techniek niet, of met vertraging wordt ontwikkeld. De vergunninghouders verlangen van haar onderzoekers dat zij kwalitatief hoogwaardig onderzoek uitvoeren en zorgt waar dat kan voor de juiste middelen om dit mogelijk te maken.

Aanbod van proefdieren

Bij de vergunninghouders worden proefdieren gefokt en gehouden voor uiteenlopende medisch/biologische doelstellingen. Met name waar sprake is van het fokken van proefdieren met een specifiek genotype, is het onvermijdelijk dat er meer dieren worden gefokt dan dat in de experimenten waarvoor ze worden gefokt kunnen worden ingezet. Daarnaast is er een categorie proefdieren die langere tijd bij de vergunninghouder aanwezig is, omdat zij na de dierproef in leven worden gelaten, zoals bijvoorbeeld onderwijstdieren voor de faculteit diergeneeskunde. De vergunninghouders voelen zich ervoor verantwoordelijk dat beide categorieën proefdieren binnen strakke kaders zo optimaal mogelijk worden benut. Deze projectaanvraag draagt eraan bij om het gebruik van (vitaal) materiaal van deze proefdieren mogelijk te maken onder de voorwaarden die voor de betreffende onderzoeksvraag van belang zijn, en daarbij het gebruik van proefdieren optimaal te benutten binnen de in deze projectaanvraag gestelde kaders.

Indien er sprake is van een groter aanbod van surplusdieren dan waar behoefte aan is, wordt nagegaan of dieren voor herplaatsing in aanmerking komen. Dit geldt niet alleen voor de proefdieren die met naam genoemd worden in het NCad advies 'Herplaatsing van voormalige proefdieren' (te weten NHP, honden en katten), maar ook voor de overige diersoorten, met inbegrip van ratten en muizen. De Instantie voor Dierenwelzijn (IvD) is met verschillende maatschappelijk betrokken organisaties een samenwerking gestart en heeft adoptie van kleine knaagdieren de afgelopen jaren tot een succes gemaakt.

Deze aanvraag betreft een vervolg op aanvraag AVD1080020209606. In de periode 2020-2024 zijn er tot het moment van indienen van deze vervolgaanvraag 500 dieren gebruikt onder deze vergunning. Binnen dit project zijn de dieren uit onderstaande tabel voor de volgende doelen ingezet.

1. Verzamelen van bloed voor optimalisatie, isolatie, karakterisatie en validatie experimenten met de volgende diersoorten; schaap, paard, varken, geit, kip, rat en muis;
2. Verzamelen van weefsels ter bevordering van kwaliteit van dierproeven en voor het opzetten van in vitro en ex vivo studies met de volgende diersoorten; rund, hond, muis rat en konijn;
3. Optimalisatie van onderwijs door vervanging (plastinaten) of training van technieken met de volgende diersoorten; muis en rat;
4. Optimalisatie van testopstellingen met de volgende diersoorten; muis en rat;
5. Pilots studies ter voorbereiding van eigen CCD aanvraag met de volgende diersoorten; muis en rat.

Onder bijlage I (verzamelen van weefsels bij levende dieren) zijn 60 dieren ingezet en onder bijlage II (verzamelen van weefsel bij dode dieren) zijn 440 dieren gebruikt. In onderstaande tabel 1 een overzicht uitgezet per diersoort en jaar welke aantallen zijn gebruikt. Dit is aanzienlijk lager dan de aantallen die origineel onder de vergunning zijn aangevraagd (1280 dieren Bijlage 1 en 10.185 dieren Bijlage 2). Voor deze aanvraag worden de aantallen aangepast op basis van de ervaring die afgelopen jaren zijn opgedaan (zie verantwoording in de 2 bijlagen).

Diersoort	2020	2021	2022	2023	2024*	Totaal
Muis	86	67	25	83	41	302
Rat	24	33	15	43	30	145
Konijn				1		1
Hond			5		3	8
Varken		10				10
Schaap	8					8
Rund			4			4
Paard					2	2
Huichoender		20				20

Totaal	118	130	49	127	76	500
---------------	------------	------------	-----------	------------	-----------	------------

Tabel 1: Overzicht van gebruikte aantallen onder vergunning AVD1080020209606, bijlage I en II. *2024 zijn aantallen op goedgekeurde werkprotocollen, nog geen bevestigde verbruiksaantallen op basis van de jaarregistratie.

3.2 Doel

3.2.1 Beschrijf het directe en het uiteindelijke doel van het project. Beschrijf de bijdrage van het behalen van het directe doel aan het uiteindelijke doel.

- Indien het directe doel bestaat uit verschillende subdoelstellingen, benoem deze dan hier.

Direct doel:

Het beschikbaar stellen van (vitaal) materiaal van dieren voor uiteenlopende doelstellingen en gericht op het verbeteren van de kwaliteit van het betreffende onderzoek of onderwijs of het bevorderen van in vitro onderzoek, binnen strikt geformuleerde kaders (zie strategie), waardoor proefdieren optimaal benut kunnen worden. Het gaat om incidentele behoeften van relatief beperkte omvang.

Indirect doel:

Het terugdringen van het aantal proefdieren dat wordt gedood zonder te zijn gebruikt door deze dieren beschikbaar te stellen voor onderzoek of onderwijs waarvoor (vitaal) materiaal van proefdieren noodzakelijk is.

3.2.2 Hoe wordt de haalbaarheid van het directe doel gewaarborgd?

Om vraag en aanbod van (vitaal) materiaal zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen, is ATEX (Animal and Tissue Exchange platform) opgezet. Dit is een online platform waarin onderzoekers dieren of weefsel kunnen aanbieden, maar ook vraag om dieren of weefsel kunnen plaatsen. De IvD zal als beheerder van dit platform uiteindelijk de goedkeuring verlenen voor het gebruik van het weefsel of dieren. Inmiddels is er naast de Universiteit Utrecht en UMC Utrecht nog een vergunninghouder aangesloten bij ATEX en hebben 2 andere instellingen belangstelling getoond. Dit platform biedt de mogelijkheid voor landelijke uitwisseling van dieren en vitaal materiaal.

3.2.3 Is voor de uitvoering van dit project andere wet- en regelgeving van toepassing die een invloed zou kunnen hebben op het welzijn van de dieren en/of de haalbaarheid van het directe doel?

Nee

Ja > Geef aan welke wet- en regelgeving van toepassing is en beschrijf de effecten daarvan op het welzijn van de dieren en de haalbaarheid van het project.

[Click or tap here to enter text.](#)

3.3 Belang

3.3.1 Beschrijf het wetenschappelijk en/of maatschappelijk belang van de hierboven beschreven doelen.

De vergunninghouders spelen een leidende rol in de vervanging, vermindering en verfijning van proefdiergebruik en heeft transparantie over dierproeven hoog in het vaandel staan. Dit wordt mede bereikt door zo hoog mogelijke (kwaliteits)eisen te stellen aan (proefdier)onderzoek en het gebruik van proefdieren, en tegelijkertijd actief beleid op de ontwikkeling van alternatieven te promoten. Onderdeel hiervan is dat op verantwoorde en transparante wijze inzichtelijk wordt gemaakt hoe het aantal dieren dat na experimenten in leven blijft en het aantal dieren dat wordt gefokt, maar niet in proeven gebruikt kan worden omdat zij niet aan de juiste specificaties -zoals genotype- voldoen, zo zinvol mogelijk wordt gebruikt.

Deze projectaanvraag draagt eraan bij:

Directe belangen

- Dat nieuwe in vitro/ex vivo technieken sneller kunnen worden ontwikkeld en dat bestaande in vitro/ex vivo technieken kunnen worden gevalideerd en verbeterd (vermindering/vervanging).
- Dat proefdieren optimaal worden benut, en daarmee dat het aantal proefdieren dat ongebruikt wordt gedood wordt teruggedrongen (vermindering 'aan de achterkant').

- Dat binnen de vastgestelde waarborgen (toetsing van ieder individueel werkprotocol aan de randvoorwaarden zoals geformuleerd in dit project) het mogelijk is om in een incidentele en beperkte behoefte aan weefsel te voorzien, zonder dat een afzonderlijke projectvergunning nodig is (proportionaliteit).
- Dat proefdieren niet speciaal besteld moeten worden, terwijl er elders dieren overblijven.

Afgeleide belangen

- Dat op inzichtelijke wijze informatie wordt verschaft over de mate waarin voor het verzamelen van (vitaal) materiaal gebruik wordt gemaakt van proefdieren die al voor een ander doel worden of zijn gebruikt of die gefokt zijn en waarvoor geen bestemming is (verhoging transparantie).
- Dat op basis van de informatie beter inzichtelijk wordt gemaakt waar en waarom proefdieren worden gefokt waarvoor geen bestemming is. Deze informatie kan vervolgens worden gebruikt om directer te sturen op het terugdringen van het ontstaan van fokoverschot (vermindering 'aan de voorkant').

3.3.2 Benoem de belanghebbenden in het project en beschrijf voor elk van de belanghebbenden wat hun belang is.

Proefdieren: Zij hebben er belang bij niet te worden gebruikt. Voor de dieren is het van groot belang dat de experimenten uitgevoerd worden op een verantwoordelijke manier met oog voor kwaliteit van leven en onderzoek.

Onderzoekers: Zij hebben er belang bij te beschikken over surplus weefsel en/ of dieren kwalitatieve hoogwaardig onderzoek uit te kunnen voeren.

Instantie voor dierenwelzijn: Als IvD hebben wij de verantwoordelijkheid dat alle proefdieren zo optimaal mogelijk worden ingezet en stimuleren van onderzoeker om kwalitatief hoogwaardig onderzoek uit te voeren. Dit project voorziet in deze mogelijkheid.

Samenleving: De samenleving is kritisch op het gebruik van proefdieren, daarom is het belangrijk dat onderzoekers die gebruik maken van proefdieren dit doen met zo min mogelijk dieren en op een zo goed mogelijke manier, terwijl de kwaliteit van de dierproeven gewaarborgd blijft. Door de surplus proefdieren in te zetten voor verzamelen van weefsel ten behoeve van vermindering en vervanging draagt deze aanvraag bij aan deze verantwoordelijkheid.

3.4 Strategie

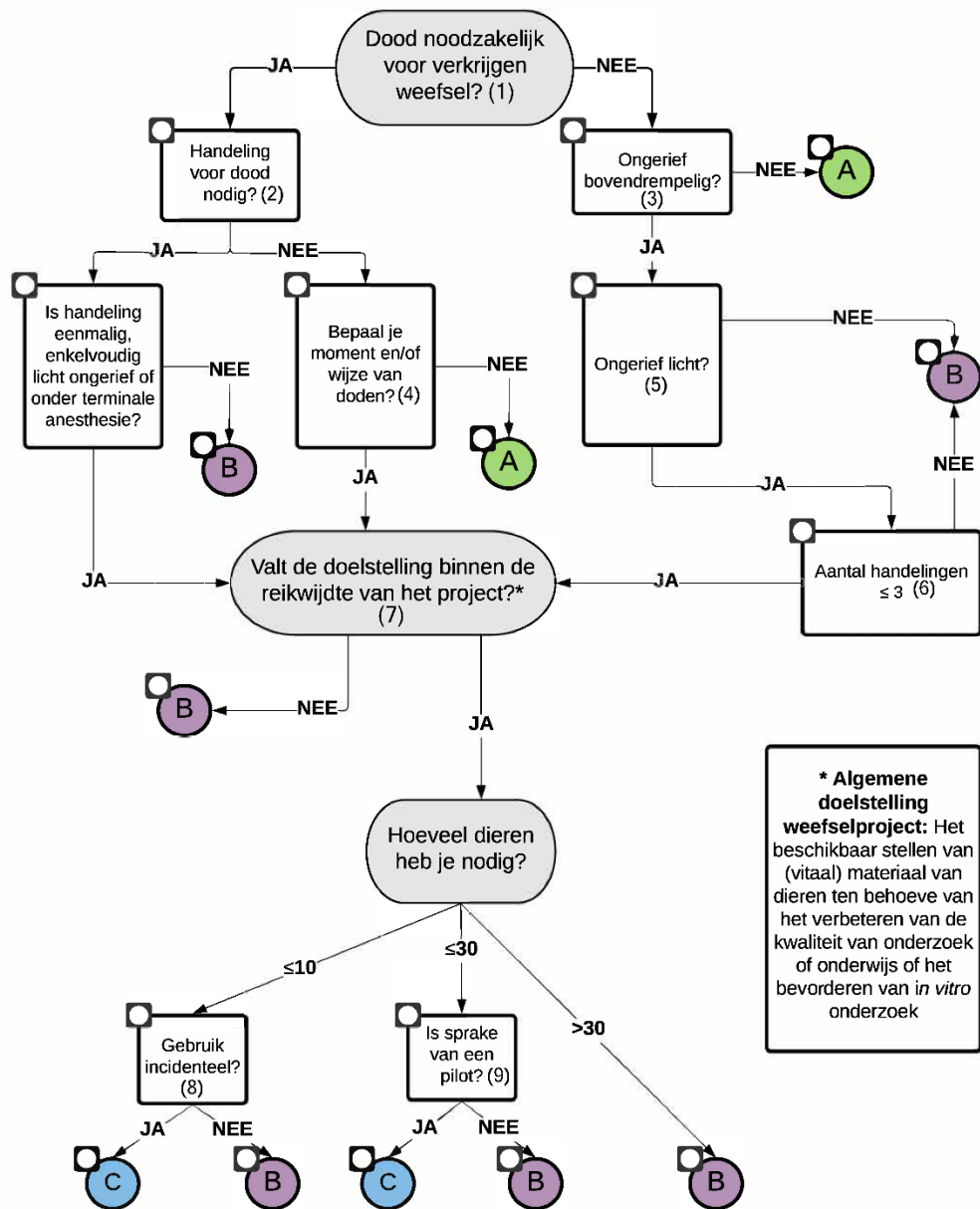
3.4.1 Geef een overzicht van de algemene opzet van het project. Besteed aandacht aan de eventuele fasering in de uitvoering en de samenhang. Vermeld eventuele mijlpalen, keuzemomenten en besliscriteria.

Volgens de beslisboom (afbeelding 1) zal de IvD bepalen of een onderzoeker:

- A. weefsel kan gebruiken zonder projectvergunning
- B. een eigen projectvergunning nodig heeft
- C. gebruik kan maken van deze koepel-projectvergunning

Algemene randvoorwaarden:

- Uitgangspunt is dat gebruik wordt gemaakt van surplusdieren, waarvoor geen andere bestemming meer kan worden gevonden. Dat wil zeggen dat het de volgende categorieën dieren betreft:
  1. Dieren die eerder zijn gebruikt in een dierproef, en na deze proef in leven zijn gelaten. Hergebruik van deze dieren in dit project is alleen toegestaan wanneer met betrekking tot eerder ondergaan ongerief voldaan wordt aan Artikel 1e van de Wet op de dierproeven.
  2. Dieren die zijn ingezet als fokdier, dan wel geboren zijn als proefdier, maar die niet gebruikt kunnen worden in een dierproef.
- Waar mogelijk zal uit een dier zoveel mogelijk weefsel worden afgenomen, waardoor de proefdieren optimaal worden benut.

* Algemene doelstelling weefselproject: Het beschikbaar stellen van (vitaal) materiaal van dieren ten behoeve van het verbeteren van de kwaliteit van onderzoek of onderwijs of het bevorderen van *in vitro* onderzoek

A. Geen projectvergunning noodzakelijk, neem contact op met IvD of melding 'geen dierproef' noodzakelijk is.

B. Eigen projectvergunning noodzakelijk.

C. Koepelvergunning kan gebruikt worden. Vul verkort werkprotocol 'weefselproject' in.

Afbeelding 1: Beslisboom

Toelichting bij Afbeelding 1: Beslisboom

1. Is de dood van het dier noodzakelijk voor het verkrijgen van het weefsel?

Wanneer het weefsel verkregen kan worden middels een handeling die bij het dier niet meer dan licht ongerief geeft en die geen blijvende schade veroorzaakt, wordt de dood van het proefdier als niet noodzakelijk beschouwd.

2. Is een handeling voorafgaand aan de dood nodig?

Bedoeld wordt of een handeling voorafgaand aan de dood noodzakelijk is om geschikt weefsel te verkrijgen bijv. een injectie voor het labelen van cellen. Zie appendix II voor het type handelingen die voorafgaand aan de dood uitgevoerd mogen worden.

3. Is het ongerief bovendrempelig?

Met bovendrempelige handelingen wordt bedoeld alle handelingen die evenveel of meer ongerief veroorzaken dan het *lege artis* inbrengen van een naald. Voorbeelden van benedendrempelige handelingen zijn: het afknippen van haren of het afnemen van wangslijmvlies. Voorbeelden van bovendrempelige handelingen zijn een injectie of huidbiopt.

4. Bepaalt de onderzoeker het moment en/of de wijze van doden?

Wanneer surplusdieren worden aangeboden en gepland is dat deze dieren gedood zouden worden vanwege overtolligheid, en het geplande tijdstip van doden dan wel de geplande methode van doden wordt gewijzigd op verzoek van of in overleg met de ontvangende onderzoeker, is het antwoord op deze vraag JA. In het incidentele geval dat geen surplusdieren kunnen worden gebruikt is het antwoord in alle gevallen JA.

5. Is er sprake van meer dan licht ongerief?

Wanneer de geplande handelingen en het evt. daaruit voortvloeiende ongerief wordt ingeschat als meer dan licht, is een eigen projectvergunning noodzakelijk.

6. Is er sprake van 3 of meer handelingen?

Wanneer er 3 of meer handelingen met licht ongerief worden uitgevoerd is een eigen projectvergunning noodzakelijk.

7. Valt de doelstelling van het gebruik van weefsel binnen de overkoepelende doelstelling van dit project: namelijk het beschikbaar stellen van (vitaal) materiaal van dieren ten behoeve van het verbeteren van de kwaliteit van onderzoek of onderwijs of het bevorderen van in vitro/ ex vivo onderzoek?

8. Is er sprake van incidenteel gebruik?

Van incidenteel gebruik is sprake wanneer een onderzoeker hooguit tweemaal per jaar een klein aantal dieren (<10) wil gebruiken.

9. Is er sprake van een pilot:

Van een pilot is sprake wanneer een onderzoeker hooguit tweemaal een pilot-experiment wil uitvoeren bijvoorbeeld ter voorbereiding op het schrijven van een eigen projectaanvraag.

Dit project bevat twee bijlagen dierproeven, in beide gevallen beschrijven zij het gebruik van surplusdieren ten behoeve van het verzamelen van weefsel, waarbij de Beslisboom (afbeelding 1) uitkomt bij 'Koepelvergunning mag gebruikt worden'.

Bijlage 1 betreft het verzamelen van weefsel waarbij het dier in leven blijft.

Bijlage 2 betreft het verzamelen van weefsel waarbij het doden van het dier noodzakelijk is om het weefsel te verzamelen.

Omdat de vergunninghouders beogen alle proefdieren zo optimaal mogelijk te gebruiken, is het mogelijk dat surplusdieren eerst in Bijlage 1 worden gebruikt en vervolgens in Bijlage 2 nogmaals.

Wanneer voor deze projectaanvraag proefdieren meermaals worden ingezet, dan wel wanneer zij eerder in een dierproef op een andere projectvergunning worden gebruikt, betekent dit conform Artikel 1e van de Wet op de dierproeven dat de dieren in een eerder dierproef niet meer dan matig ongerief hebben ondergaan. Uitzondering hierop betreft dieren die meer dan matig ongerief hebben ondergaan en volgens Bijlage 2 van dit project gedood worden ten behoeve van het verzamelen van weefsels.

3.4.2 Onderbouw de gekozen strategie.

Het doel van deze projectaanvraag is de zo optimaal mogelijke inzet van surplusdieren ten behoeve van kwalitatief gedegen onderzoek ter bevordering van vermindering en verfijning. Om dit mogelijk te maken is gekozen voor een koepelaanvraag voor het verzamelen van weefsel van levende dieren (Bijlage 1) of (ge)dode dieren (Bijlage 2). De beslisboom (afbeelding 1) geeft een heldere weergave of het geplande experiment onder dit weefselproject vallen, dan wel geen projectvergunning noodzakelijk is of dat de onderzoeker een eigen projectvergunning moet aanvragen.

3.4.3 Benoem de type dierproeven. Vul per type dierproef een bijlage Beschrijving dierproeven in.

Volgnummer	Titel bijlage Beschrijving dierproef
1	Verzamelen van weefsels bij levende dieren
2	Verzamelen van weefsel bij dode dieren
3	Click or tap here to enter text.
4	Click or tap here to enter text.
5	Click or tap here to enter text.
6	Click or tap here to enter text.
7	Click or tap here to enter text.
8	Click or tap here to enter text.
9	Click or tap here to enter text.
10	Click or tap here to enter text.

Bijlage Beschrijving dierproeven

- Deze bijlage voegt u bij uw projectvoorstel dierproeven.
- Per type dierproef moet u deze bijlage invullen en toevoegen.
- Meer informatie vindt u in de 'Toelichting op de te gebruiken formulieren voor de aanvraag van een projectvergunning' op de website www.centralecommissiedierproeven.nl
- Of neem telefonisch contact op (0900-2800028).

1 Algemene gegevens

1.1 Vul uw deelnemernummer van de NVWA in.	10800	
1.2 Vul de naam van de instelling of organisatie in.	Universiteit Utrecht	
1.3 Vul het volgnummer en de titel van de dierproef in. <i>Gebruik de volgnummers van vraag 3.4.3 van het format Projectvoorstel.</i>	Volgnummer	Titel dierproef
	3.4.3.1	Verzamelen van weefsels bij levende dieren

2 Beschrijving dierproeven

A. Experimentele aanpak en primaire uitkomstparameters

Beschrijf de keuze van de experimentele aanpak en de primaire uitkomstparameters.

Elk verzoek om weefsel wordt door de onderzoeker beschreven in een weefsel werkprotocol en door de IvD getoetst op de criteria genoemd in 3.4.1. Het benodigde aantal dieren wordt vastgesteld in samenspraak met IvD en/of statisticus. Er wordt gebruik gemaakt van beproefde en in de praktijk gangbare (bemonsterings)technieken en de standaard code of practices worden in acht genomen voor volumina. Tussen de monsternames wordt een voldoende lange periode van rust ingebouwd, waardoor het cumulatieve ongerief niet kan oplopen tot boven 'licht'.

Beschrijf de beoogde behandeling van de dieren (inclusief de aard, de frequentie en de duur van de behandelingen waaraan de dieren worden blootgesteld) en onderbouw de gekozen aanpak.

Het gaat in alle gevallen om monsternamen of combinaties daarvan die in de normale praktijk gebruikelijk zijn en die ook samen, gezien de aard, de frequentie en de duur niet meer dan licht ongerief veroorzaken. De onderzoeker dient dit in het werkprotocol te onderbouwen.

Weefselmonsters die bij de onder B genoemde diersoorten kunnen worden afgenomen zijn:

1. Afname van lichaamsvloeistoffen, waaronder bijvoorbeeld:

- a) Bloedmonsters. Deze worden afgenomen op een bij de diersoort passende wijze waarbij de maximale bloedafname per keer niet meer zal zijn dan volgens good practice acceptabel wordt geacht.
- b) Gewrichtsvloeistof. Uit het gewricht wordt met een dunne naald een of enkele druppels gewrichtsvloeistof verzameld, indien noodzakelijk onder korte, lichte sedatie.
- c) Urine en faeces. Urine en faeces worden waar mogelijk stressarm afgenomen (benedendrempelig) en vallen daarmee buiten de scope van deze projectaanvraag. Soms is het voor de afname van urine en faeces noodzakelijk

het dier korte tijd te isoleren, bijvoorbeeld overnacht te huisvesten in een metabolismekooi, of is het noodzakelijk de urine middels een katheter te verzamelen. Wanneer hier sprake van is, valt de afname binnen de scope van deze projectaanvraag.

2. Afname van weefsel biopten, waaronder bijvoorbeeld:

- Huidbiopten. De grootte en diepte van een huidbiopt dient te zijn afgestemd op de diersoort. Het biopt is zodanig klein dat het zetten van een hechting niet nodig is om goede genezing mogelijk te maken. Waar noodzakelijk wordt analgesie of lokale anesthesie toegepast.
- Epitheel van slijmvliezen zoals uit neus, wang, darm, vagina. Het epitheel wordt waar mogelijk op stressarme manier afgenomen met een voor de diersoort geschikte methode zoals een wattenstaafje (benedendrempelig) en valt daarmee buiten de scope van deze projectaanvraag. Soms is sprake van bovendrempelige mate van stress, of is een lichte sedatie noodzakelijk. In die gevallen, alleen wanneer het ongerief niet meer is dan licht, valt de afname binnen de scope van deze projectaanvraag.
6. Haren of veren. Haren en veren worden waar mogelijk stressvrij verzameld, bijv. door ze te knippen/scheren, en vallen daarmee buiten de scope van deze projectaanvraag. Indien meerdere haren/veren moeten worden uitgetrokken, bijv. omdat ook de haarwortels nodig zijn, is sprake van gering ongerief en valt het verzamelen binnen de scope van deze aanvraag.

Het is mogelijk dat er een verzoek van een onderzoeker volgt voor verzamelen van weefsel bij een levend surplusdier dat niet in deze lijst is opgenomen. In dat geval zal de IvD beoordelen of het verzamelen van het monster bij het betreffende dier **maximaal licht ongerief** met zich meebrengt en middels een melding de betreffende monsternamen en/of diersoort bij de CCD aanmelden. Overige randvoorwaarden zoals genoemd in de algemene projectaanvraag blijven hiervoor uiteraard gelden.

Er worden in totaal **maximaal 3 weefselmonsters** afgenomen bij één dier. Als de monsters op verschillende tijdstippen worden genomen wordt een minimale tussentijd van 1 week aangehouden.

Geef aan welke overwegingen en statistische methoden worden gebruikt om het aantal benodigde dieren tot een minimum te beperken.

Er wordt gebruik gemaakt van surplusdieren en dieren die na de proef in leven zijn gelaten en voldoen aan de criteria voor hergebruik. Daarbij wordt zo optimaal mogelijk gebruik gemaakt van de dieren, met dien verstande dat het maximaal aantal monsternamen aan 1 levend dier is beperkt tot 3 en dat het cumulatieve ongerief niet meer dan licht zal zijn.

B. De dieren

Benoem de diersoorten, herkomst, levensstadia, geschatte aantallen per levensstadium, geslacht, genetische wijzigingen en, indien van belang voor het behalen van de doelstelling, de te gebruiken stam.

Volg nr.	Diersoort	Herkomst	Levensstadium	Aantal	Geslacht	Genetisch gewijzigd	Stam
	Muizen (<i>Mus musculus</i>)	Surplus	alle	100	Beide	WT en GG	Diverse stammen
	Ratten (<i>Rattus norvegicus</i>)	Surplus	alle	50	Beide	WT en GG	Diverse stammen
	Honden (<i>Canis familiaris</i>)	Surplus	alle	10	Beide	WT	
	Varkens (<i>Sus scrofa domesticus</i>)	Surplus	alle	20	Beide	WT	
	Katten (<i>Felis catus</i>)	Surplus	alle	10	Beide	WT	
	Andere zoogdieren (andere Mammalia)/ schapen/geiten/runderen	Surplus	alle	25	Beide	WT	
	Andere vogels (andere Aves)/kippen/duiven/papegaaien	Surplus	alle	25	Beide	WT	
	Konijn (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)	Surplus	alle	10	Beide	WT	
	Paard, ezels en kruisingen daarvan (Equidae)	Surplus	alle	10	Beide	WT	

	Zebravis (Danio rerio)	Surplus	alle	100	Beide	WT en GG
Onderbouw de bovengenoemde keuzes.						
Diersoort	De diersoorten zijn basis van de gebruikte diersoorten voor onderzoek en/of onderwijs in Utrecht geselecteerd.					
Herkomst	Surplusdieren en dieren die na de proef (onder Bijlage 1 van deze vergunning of een andere vergunning) in leven zijn gelaten en voldoen aan de criteria voor hergebruik.					
Levensstadia	Alle levensstadia, afhankelijk van de onderzoeksvraag en het gewenste weefsel.					
Aantal	Over de periode 2020-2024 is er onder de vergunning (AVD1080020209606) 4,7 % van het aantal vergunde dieren gebruikt. Op basis van deze aantallen zijn de aantallen naar beneden bijgesteld. Er is rekening gehouden met mogelijke toename in vraag naar weefsels waardoor de aangevraagde aantallen hoger liggen dan de aantallen die in de afgelopen periode zijn gebruikt.					
	DAP1		Totaal gebruikt 2020-2024	Nieuwe aantallen 2025-2030		
	Muizen		22	100		
	Ratten		9	50		
	Honden		5	10		
	Varkens		10	20		
	Katten		0	10		
	Andere zoogdieren (waaronder herkauwers)		12	25		
	Andere vogels (kippen, duiven, papagaaien)		0	25		
	Konijnen		0	10		
	Paarden		2	10		
	Zebravissen		nvt	100		
Zebravissen zijn nieuw toegevoegd aan de vergunning, omdat er steeds meer gewerkt wordt met zebravissen.						
Geslacht	Beide					
Genetisch gewijzigd	Voor rat, muis en zebravis zal er ook de mogelijkheid bestaan dat er genetisch gewijzigde dieren worden ingezet.					
Stam	Diverse stammen					

C. Huisvesting en verzorging

Worden de dieren volgens de eisen in bijlage III van de richtlijn 2010/63/EU gehuisvest en/of verzorgd?

Já

Nee > Geef, indien dit kan resulteren in nadelige effecten op het dierenwelzijn, aan op welke wijze de dieren worden gehuisvest en verzorgd en motiveer de keuze om af te wijken van de eisen in bovengenoemde bijlage III.

Soms is het voor de afname van urine en faeces noodzakelijk het dier korte tijd te isoleren, bijvoorbeeld overnacht te huisvesten in een metabolismekooi.

D. Pijn en welzijnsaantasting

Valt te voorzien dat er pijn kan optreden bij de dieren?

Nee

Ja > Worden in dat geval verdoving, pijnstilling en/of andere pijnverlichtingsmethoden toegepast?

Nee > Motiveer dan waarom geen pijnverlichtingsmethoden worden toegepast.

Bijv bloedafname: De pijn is kortdurend en licht waarbij het toedienen van pijnverlichting als hoger ongerief wordt ingeschat dan de handeling zelf.

Ja > Geef dan aan welke pijnverlichtingsmethoden worden toegepast en op welke wijze wordt verzekerd dat dit op een optimale wijze gebeurt.

Korte sedatie met een op de diersoort en handeling afgestemd sedativum

Welke eventuele andere vormen van welzijnsaantasting worden voorzien?

Stress

Geef aan wat de mogelijke oorzaken hiervan zijn.

Het fixeren en afnemen van weefselmonsters kan stress opleveren.

Beschrijf welke maatregelen worden genomen om deze schadelijke effecten te voorkomen of waar mogelijk te minimaliseren.

Waar mogelijk worden dieren geconditioneerd/getraind en indien nodig wordt sedatie toegepast.

E. Humane eindpunten

Valt te voorzien dat zich bij deze dierproef omstandigheden voordoen waarbij het toepassen van humane eindpunten geïndiceerd is om verder lijden van de dieren te voorkomen?

Nee > Ga verder met vraag F.

Ja > Geef aan welke criteria hierbij worden gehanteerd.

Click or tap here to enter text.

Welk percentage van de dieren loopt per diersoort kans deze criteria te halen?

Click or tap here to enter text.

F. Classificatie van ongerief

Benoem de experiment gebonden factoren die bijdragen aan het ongerief en geef voor elk van deze factoren aan hoe het ongerief wordt geclassificeerd in termen van 'terminaal', 'licht', 'matig' of 'ernstig'. Geef per diersoort en behandelgroep het cumulatieve ongerief aan in percentages van het totale aantal dieren.

100% licht ongerief

G. Vervanging, vermindering en verfijning

Laat zien hoe de toepassing van methoden voor vervanging, vermindering en verfijning zijn meegewogen bij het bepalen van de experimentele strategie, de keuze van de dieren en de opzet van de dierproef en welke keuzes daarbij zijn gemaakt.

Vervanging	Het gebruik van cellen, weefsels en organen van proefdieren ten behoeve van de opzet van in vitro technieken wordt in toenemende mate vervangen door gebruik van cellen, weefsels en organen van humane oorsprong. Dit verhoogt de transleerbaarheid van resultaten naar de mens. Initiatieven zoals vitaltissue.nl dragen bij aan het versnellen van deze stap. In een aantal gevallen is gebruik van dierlijke weefsels en organen echter nog steeds noodzakelijk, bij de veterinaire faculteit bijvoorbeeld, omdat het proefdier ook het doeldier is, of omdat de humane variant van het benodigde weefsel niet beschikbaar is of van onvoldoende kwaliteit.
Vermindering	Door voor deze gevallen surplusdieren beschikbaar te stellen, draagt dit project bij aan vermindering, omdat er geen proefdieren apart aangeschaft hoeven te worden. Bovendien zorgt een goede administratie van vraag en aanbod van surplusdieren in fok voor meer inzicht in de gehele keten waardoor vanuit de IvD beter gestuurd kan worden op het terugdringen van het ontstaan van fokoverschot.
Verfijning	Bij het verzamelen van monsters wordt gehandeld volgens actuele Codes of Practices. Het aantal monsternamen is beperkt tot 3 en er worden rusttijden in acht genomen. Waar mogelijk wordt de tijd dat de surplusdieren voor deze doelen worden aangehouden, beperkt.

Zijn er nadelige milieueffecten te verwachten?

Nee

Ja > Benoem de te verwachten milieueffecten en geef aan welke maatregelen zijn genomen om deze tot een minimum te beperken.

Click or tap here to enter text.

H. Hergebruik

Worden er dieren ingezet die eerder in een andere dierproef zijn gebruikt?

Nee > ga verder met vraag I.

Ja > Geef aan op basis van welke overwegingen hergebruik in dit geval acceptabel wordt geacht.

Voor dit project wordt uitsluitend gebruik gemaakt van surplusdieren, dwz dieren die al eerder gebruikt zijn in dierproeven waarbij zij maximaal matig ongerief hebben ondervonden dan wel dieren die geboren zijn als proefdier die niet gebruikt kunnen worden in een andere dierproef.

Is er in het voorgaande of in het geplande gebruik sprake van (of een risico op) ernstig ongerief?

Nee

Ja > Geef aan op basis van welke overwegingen hergebruik in dit geval acceptabel wordt geacht.

Click or tap here to enter text.

I. Herhaling

Geef voor wettelijk vereist onderzoek aan hoe is nagegaan of deze dierproeven niet al eerder zijn uitgevoerd. Indien van toepassing, geef aan waarom duplicatie noodzakelijk is.

Niet van toepassing

J. Plaats waar de dierproef wordt uitgevoerd

Worden de dierproeven geheel of gedeeltelijk uitgevoerd bij een inrichting die niet onder de rechtstreekse verantwoordelijkheid van een instellingsvergunninghouder Wod valt?

Nee > Ga verder met vraag K.

Ja > Geef aan wat voor bedrijf of instelling dit betreft.

Click or tap here to enter text.

Waarom is hiervoor gekozen en hoe wordt een adequate huisvesting, verzorging en behandeling van de dieren gewaarborgd?

Click or tap here to enter text.

3 Einde Experiment

K. Bestemming van de dieren bij einde experiment

Worden de dieren gedood?

Nee > Beschrijf de bestemming van de dieren.

De dieren worden niet in het kader van het experiment gedood. Per geval zal worden beoordeeld wat het nut en de noodzaak is om de proefdieren aan te houden voor onderwijs of onderzoek, of dat de dieren voor adoptie kunnen gaan.

Ja > Geef aan waarom de dieren worden gedood.

Click or tap here to enter text.

Indien dieren worden gedood, wordt er een methode(n) van doden uit bijlage IV van Richtlijn 2010/63/EU toegepast?

Nee > Beschrijf de dodingsmethode en onderbouw de keuze hiervoor.

Click or tap here to enter text.

Ja > Betreft het een dodingsmethode die alleen onder specifieke voorwaarden mag worden toegepast?

Nee > Beschrijf de dodingsmethode

Click or tap here to enter text.

Ja > Beschrijf de dodingsmethode en onderbouw de keuze hiervoor.

Click or tap here to enter text.

Indien dieren worden gedood, maar niet in het kader van de proef, geef aan of herplaatsing is overwogen en waarom hiervan is afgezien.

Click or tap here to enter text.

Bijlage Beschrijving dierproeven

- Deze bijlage voegt u bij uw projectvoorstel dierproeven.
- Per type dierproef moet u deze bijlage invullen en toevoegen.
- Meer informatie vindt u in de 'Toelichting op de te gebruiken formulieren voor de aanvraag van een projectvergunning' op de website www.centralecommissiedierproeven.nl
- Of neem telefonisch contact op (0900-2800028).

1 Algemene gegevens

1.1 Vul uw deelnemernummer van de NVWA in.	10800	
1.2 Vul de naam van de instelling of organisatie in.	Universiteit Utrecht	
1.3 Vul het volgnummer en de titel van de dierproef in. <i>Gebruik de volgnummers van vraag 3.4.3 van het format Projectvoorstel.</i>	Volgnummer	Titel dierproef
	3.4.3.2	Verzamelen van weefsels bij dode dieren

2 Beschrijving dierproeven

A. Experimentele aanpak en primaire uitkomstparameters

Beschrijf de keuze van de experimentele aanpak en de primaire uitkomstparameters.

Elk verzoek om weefsel wordt door de onderzoeker beschreven in een werkprotocol en door de IvD getoetst op de criteria genoemd in 3.4.1. Het benodigde aantal dieren wordt vastgesteld in samenspraak met IvD en/of statisticus. Er wordt gebruik gemaakt van beproefde en in de praktijk gangbare (bemonsterings)technieken en de standaard code of practices worden in acht genomen voor volumina.

Dieren worden gedood volgens een in de EU richtlijn geaccepteerde methode, evt. voorafgegaan door een eenmalige handeling t.b.v. het geschikt maken van weefsel. Het benodigde weefsel wordt uitgenomen en verder geanalyseerd.

Beschrijf de beoogde behandeling van de dieren (inclusief de aard, de frequentie en de duur van de behandelingen waaraan de dieren worden blootgesteld) en onderbouw de gekozen aanpak.

Voorafgaand aan de euthanasie kunnen dieren handelingen ondergaan die gerelateerd zijn aan de euthanasie, en gericht zijn op de optimale kwaliteit van het te oogsten weefsel, bijvoorbeeld:

1. Een eenmalige injectie met een tracer ten behoeve van het labelen van bepaalde typen cellen (maximaal 24 uur voor euthanasie), bijvoorbeeld een injectie met BrdU om snel delende cellen te labelen, of met antistollingsmiddel om het afnemen van bloed na intreden van de dood te ondersteunen.
2. Het oraal toedienen van stoffen via drinkwater of voeding ten behoeve van het labelen van bepaalde typen cellen (maximaal gedurende een week voor euthanasie), bijvoorbeeld het toedienen van zwaar water om collageenvorming te meten.

3. Het onthouden van voer en/of water voor een korte periode voorafgaand aan de euthanasie (voer: maximaal 16 uur, water: max 4 uur, afhankelijk van de diersoort), bijvoorbeeld het overnachten van voedsel ten behoeve van meten van bloedwaarden in nuchtere toestand of ten behoeve van het verkrijgen van een volle galblaas.

4. Het onder terminale anesthesie uitvoeren van handelingen ten behoeve van verkrijgen van optimaal weefsel, bijv. het onder terminale anesthesie uitnemen van organen of fixeren van organen middels perfusie-fixatie.

Voor alle handelingen geldt dat sprake is van maximaal licht of terminaal ongerief.

Het is mogelijk dat er een verzoek van een onderzoeker volgt voor een handeling voorafgaand aan euthanasie die niet in deze lijst is opgenomen. In dat geval zal de IvD beoordelen of de handeling bij het betreffende dier maximaal licht ongerief met zich meebrengt en middels een melding de betreffende handeling bij de CCD aanmelden. Overige randvoorwaarden zoals genoemd in de algemene projectaanvraag blijven hiervoor uiteraard gelden.

Geef aan welke overwegingen en statistische methoden worden gebruikt om het aantal benodigde dieren tot een minimum te beperken.

Er wordt gebruik gemaakt van surplusdieren. Daarbij wordt zo optimaal mogelijk gebruik gemaakt van de dieren, met dien verstande dat handelingen kort voor en gekoppeld aan de euthanasie maximaal licht ongerief teweegbrengen.

Er zijn in de beslisboom maxima opgenomen m.b.t. de aantallen proefdieren die onder deze vergunning gebruikt kunnen worden.

B. De dieren

Benoem de diersoorten, herkomst, levensstadia, geschatte aantallen per levensstadium, geslacht, genetische wijzigingen en, indien van belang voor het behalen van de doelstelling, de te gebruiken stam.

Volg nr.	Diersoort	Herkomst	Levensstadium	Aantal	Geslacht	Genetisch gewijzigd	Stam
.	Muizen (<i>Mus musculus</i>)	Surplus	alle	500	Beide	WT en GG	Diverse stammen
	Ratten (<i>Rattus norvegicus</i>)	Surplus	alle	250	Beide	WT en GG	Diverse stammen
	Honden (<i>Canis familiaris</i>)	Surplus	alle	10	Beide	WT	
	Varkens (<i>Sus scrofa domesticus</i>)	Surplus	alle	10	Beide	WT	
	Katten (<i>Felis catus</i>)	Surplus	alle	5	Beide	WT	
	Andere zoogdieren (andere Mammalia)/schapen/geiten/runderen	Surplus	alle	10	Beide	WT	
	Andere vogels (andere Aves)/kippen/duiven/papegaaien	Surplus	alle	25	Beide	WT	
	Konijn (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)	Surplus	alle	5	Beide	WT	
	Paard, ezels en kruisingen daarvan (<i>Equidae</i>)	Surplus	alle	5	Beide	WT	
	Zebravis (<i>Danio rerio</i>)	Surplus	alle	100	Beide	WT en GG	Diverse stammen

Onderbouw de bovengenoemde keuzes.

Diersoort	De diersoorten zijn basis van de gebruikte diersoorten voor onderzoek en/of onderwijs in Utrecht geselecteerd.
Herkomst	Surplusdieren en dieren die na de proef (onder Bijlage 1 van deze vergunning of een andere vergunning) in leven zijn gelaten en voldoen aan de criteria voor hergebruik.
Levensstadia	Alle levensstadia, afhankelijk van de onderzoeksvraag en het gewenste weefsel.
Aantal	Over de periode 2020-2024 is er onder de vergunning (AVD1080020209606) 4,3 % van het aantal vergunde dieren gebruikt. Op basis van deze aantallen zijn de aantallen naar beneden bijgesteld. Er is rekening gehouden met mogelijke toename in vraag naar weefsels waardoor de aangevraagde aantallen hoger liggen dan de aantallen die in de afgelopen periode zijn gebruikt.

DAP2	Totaal gebruikt 2020-2024	Nieuwe aantallen 2025-2030
Muizen	280	500
Ratten	136	250
Honden	3	10
Varkens		10
Katten		5
Andere zoogdieren (waaronder herkauwers)		10
Andere vogels (kippen, duiven, papagaaien)	20	25
Konijnen	1	5
Paarden		5
Zebravissen		100
Zebravissen zijn nieuw toegevoegd aan de vergunning, omdat er steeds meer gewerkt wordt met zebravissen. Daarnaast zijn er 5 paarden toegevoegd.		
Geslacht	Beide	
Genetisch gewijzigd	Voor rat, muis en zebravis zal er ook de mogelijkheid bestaan dat er genetisch gewijzigde dieren worden ingezet.	
Stam	Diverse stammen	

C. Huisvesting en verzorging

Worden de dieren volgens de eisen in bijlage III van de richtlijn 2010/63/EU gehuisvest en/of verzorgd?

Já

Nee > Geef, indien dit kan resulteren in nadelige effecten op het dierenwelzijn, aan op welke wijze de dieren worden gehuisvest en verzorgd en motiveer de keuze om af te wijken van de eisen in bovengenoemde bijlage III.

Click or tap here to enter text.

D. Pijn en welzijnsaantasting

Valt te voorzien dat er pijn kan optreden bij de dieren?

Nee

Ja > Worden in dat geval verdoving, pijnstilling en/of andere pijnverlichtingsmethoden toegepast?

Nee > Motiveer dan waarom geen pijnverlichtingsmethoden worden toegepast.

De pijn van een evt. injectie voorafgaand aan de dood is kortdurend en licht waarbij het toedienen van pijnverlichting als hoger ongerief wordt ingeschat dan de handeling zelf.

Ja > Geef dan aan welke pijnverlichtingsmethoden worden toegepast en op welke wijze wordt verzekerd dat dit op een optimale wijze gebeurt.

Waar mogelijk worden handelingen onder terminale anesthesie uitgevoerd

Welke eventuele andere vormen van welzijnsaantasting worden voorzien?

Geen

Geef aan wat de mogelijke oorzaken hiervan zijn.

nvt

Beschrijf welke maatregelen worden genomen om deze schadelijke effecten te voorkomen of waar mogelijk te minimaliseren.

Dieren worden in 80% (732 dieren) van de gevallen gedood zonder voorafgaande handelingen. In geval een handeling voorafgaand aan euthanasie noodzakelijk is, beperkt deze zich tot een eenmalige handeling met licht ongerief (10% = 94 dieren) dan wel tot handelingen onder terminale anesthesie (10% = 94 dieren).

E. Humane eindpunten

Valt te voorzien dat zich bij deze dierproef omstandigheden voordoen waarbij het toepassen van humane eindpunten geïndiceerd is om verder lijden van de dieren te voorkomen?

Nee > Ga verder met vraag F.

Ja > Geef aan welke criteria hierbij worden gehanteerd.

Click or tap here to enter text.

Welk percentage van de dieren loopt per diersoort kans deze criteria te halen?

Click or tap here to enter text.

F. Classificatie van ongerief

Benoem de experiment gebonden factoren die bijdragen aan het ongerief en geef voor elk van deze factoren aan hoe het ongerief wordt geclassificeerd in termen van 'terminaal', 'licht', 'matig' of 'ernstig'. Geef per diersoort en behandelgroep het cumulatieve ongerief aan in percentages van het totale aantal dieren.

licht, 90% van de dieren, waarvan 80% van de dieren gedood zonder voorafgaande handelingen; 10% terminaal. Dit komt neer op 826 dieren met licht ongerief en 94 dieren met terminaal ongerief.

G. Vervanging, vermindering en verfijning

Laat zien hoe de toepassing van methoden voor vervanging, vermindering en verfijning zijn meegewogen bij het bepalen van de experimentele strategie, de keuze van de dieren en de opzet van de dierproef en welke keuzes daarbij zijn gemaakt.

Vervanging	Het gebruik van cellen, weefsels en organen van proefdieren ten behoeve van de opzet van in vitro technieken wordt in toenemende mate vervangen door gebruik van cellen, weefsels en organen van humane oorsprong. Dit verhoogt de transleerbaarheid van resultaten naar de mens. Initiatieven zoals vidualtissue.nl dragen bij aan het versnellen van deze stap. In een aantal gevallen is gebruik van dierlijke weefsels en organen echter nog steeds noodzakelijk, bij de veterinaire faculteit bijvoorbeeld, omdat het proefdier ook het doeldier is, of omdat de humane variant van het benodigde weefsel niet beschikbaar is of van onvoldoende kwaliteit.
Vermindering	Door voor deze gevallen surplusdieren beschikbaar te stellen, draagt dit project bij aan vermindering, omdat er geen proefdieren apart aangeschaft hoeven te worden. Bovendien zorgt een goede administratie van vraag en aanbod van surplusdieren in fok voor meer inzicht in de gehele keten waardoor vanuit de IvD beter gestuurd kan worden op het terugdringen van het ontstaan van fokoverschot.
Verfijning	Dieren worden gedood volgens algemeen geaccepteerde methoden, indien noodzakelijk voorafgegaan door sedatie. Wanneer handelingen voorafgaand aan de dood noodzakelijk zijn, wordt gehandeld volgens actuele Codes of Practices. Handelingen voor de dood zijn beperkt tot handelingen die gerelateerd zijn aan de euthanasie, en gericht zijn op de optimale kwaliteit van het te oogsten weefsel. Waar mogelijk wordt de tijd dat de surplusdieren voor deze doelen worden aangehouden, beperkt.

Zijn er nadelige milieueffecten te verwachten?

Nee

Ja > Benoem de te verwachten milieueffecten en geef aan welke maatregelen zijn genomen om deze tot een minimum te beperken.

Click or tap here to enter text.

H. Hergebruik

Worden er dieren ingezet die eerder in een andere dierproef zijn gebruikt?

Nee > ga verder met vraag I.

Ja > Geef aan op basis van welke overwegingen hergebruik in dit geval acceptabel wordt geacht.

Voor dit project wordt uitsluitend gebruik gemaakt van surplusdieren, dwz dieren die al eerder gebruikt zijn in dierproeven waarbij zij maximaal matig ongerief hebben ondervonden dan wel dieren die geboren zijn als proefdier die niet gebruikt kunnen worden in een andere dierproef.

Is er in het voorgaande of in het geplande gebruik sprake van (of een risico op) ernstig ongerief?

Nee

Ja > Geef aan op basis van welke overwegingen hergebruik in dit geval acceptabel wordt geacht.

Click or tap here to enter text.

I. Herhaling

Geef voor wettelijk vereist onderzoek aan hoe is nagegaan of deze dierproeven niet al eerder zijn uitgevoerd. Indien van toepassing, geef aan waarom duplicatie noodzakelijk is.

Niet van toepassing

J. Plaats waar de dierproef wordt uitgevoerd

Worden de dierproeven geheel of gedeeltelijk uitgevoerd bij een inrichting die niet onder de rechtstreekse verantwoordelijkheid van een instellingsvergunninghouder Wod valt?

Nee > Ga verder met vraag K.

Ja > Geef aan wat voor bedrijf of instelling dit betreft.

Click or tap here to enter text.

Waarom is hiervoor gekozen en hoe wordt een adequate huisvesting, verzorging en behandeling van de dieren gewaarborgd?

Click or tap here to enter text.

3 Einde Experiment

K. Bestemming van de dieren bij einde experiment

Worden de dieren gedood?

Nee > Beschrijf de bestemming van de dieren.

Click or tap here to enter text.

Ja > Geef aan waarom de dieren worden gedood.

Voor het verzamelen van weefsels en organen

Indien dieren worden gedood, wordt er een methode(n) van doden uit bijlage IV van Richtlijn 2010/63/EU toegepast?

Nee > Beschrijf de dodingsmethode en onderbouw de keuze hiervoor.

Ja > Betreft het een dodingsmethode die alleen onder specifieke voorwaarden mag worden toegepast?

Nee > Beschrijf de dodingsmethode

Afhankelijk van de diersoort en het te verzamelen weefsel zal bepaald worden welke dodingsmethode uit bijlage IV van Richtlijn 201/63/EU zal worden toegepast.

Ja > Beschrijf de dodingsmethode en onderbouw de keuze hiervoor.

Click or tap here to enter text.

Indien dieren worden gedood, maar niet in het kader van de proef, geef aan of herplaatsing is overwogen en waarom hiervan is afgezien.

Click or tap here to enter text.

A. Algemene gegevens over de procedure

1. Aanvraagnummer : AVD10800202418603
2. Titel van het project : Gebruik van organen en weefsels, voor het verbeteren van de kwaliteit van dierproeven en van in vitro en ex vivo onderzoek
3. Titel van de NTS : Gebruik van bloed, organen en weefsels van dieren, voor het verbeteren van de kwaliteit van onderzoek en onderwijs

4. Type aanvraag:

- nieuwe aanvraag projectvergunning
 wijziging van vergunning met nummer :

5. Contactgegevens DEC

Naam DEC : DEC Utrecht
Telefoonnummer contactpersoon : 06-31118069
Emailadres contactpersoon : dec-utrecht@umcutrecht.nl

6. Adviestraject (data dd-mm-jjjj):

- ontvangen door DEC: 19-12-2024
 aanvraag compleet:
 in vergadering besproken: 08-01-2025 en 05-02-2025
 anderszins behandeld:
 termijnonderbreking(en) van / tot: 14-01-2025 / 23-01-2025
 besluit van CCD tot verlenging van de totale adviestermijn met 15 werkdagen: 24-01-2025
 aanpassing aanvraag:
 advies aan CCD: 18-02-2025

7. De aanvraag is afgestemd met de IvD en deze is hiermee akkoord.

8. Eventueel horen van aanvrager

- Datum: 08-01-2025
- Plaats: Utrecht
- Aantal aanwezige DEC-leden: 6
- Aanwezige (namens) aanvrager: Verantwoordelijk deskundige
- Gestelde vragen en verstrekte antwoorden: De DEC heeft de deskundige o.a. gehoord over wat bereikt is tijdens de afgelopen periode, de aantallen surplusdieren, de redenen voor een vergunningsaanvraag en wijzigingsaanvraag, het begrip pilotstudies en de inkadering daarvan. Hieruit zijn onderstaande vragen, zoals vermeld bij punt A9, voortgekomen, die schriftelijk aan de deskundigen werden voorgelegd.
- Het horen van de aanvrager heeft geleid tot aanpassing van de aanvraag.

9. Correspondentie met de aanvrager

- Datum vragen: 14-01-2025
- Datum antwoord: 23-01-2025
- Strekking gestelde vragen en antwoorden:

Projectvoorstel

De titel van het project is: Gebruik van bloed, organen en weefsels ter bevordering van de kwaliteit van dierproeven en van in vitro en ex vivo onderzoek. De DEC vraagt zich af waarom u het woord 'bevordering' vermeldt in de titel terwijl het mogelijk eerder om facilitering gaat. Wilt u dit toelichten of de titel aanpassen?

Met bevorderen hebben we voor ogen dat we middels deze projectaanvraag onderzoekers ondersteunen in het verbeteren van de kwaliteit van dierproeven, zoals in de achtergrond van de projectaanvraag is aangegeven. De vergunninghouders verlangen van haar onderzoekers dat zij kwalitatief hoogwaardig onderzoek uitvoeren. Als IvD is het onze rol om onderzoekers hierin te stimuleren en faciliteren waar mogelijk. We hebben bevordering in de titel vervangen door verbeteren, zoals ook al in de NTS titel was opgenomen.

Wilt u de namen van de vergunninghouders anonimiseren?

We hebben de gehele aanvraag geanonimiseerd. Op onze website maken we projecten pro-actief openbaar. Op dat moment zal ook duidelijk worden dat deze aanvraag onder de UU/UMC valt. Voor zover wij weten is er alleen de plicht om de NTS openbaar te maken. Deze was al volledig anoniem.

3.1 Achtergrond

Dit is een vervolgaanvraag. Wat heeft het vorige project opgebracht?

Het komt geregeld voor dat onderzoekers ter ondersteuning van hun onderzoek weefsel nodig hebben. Onze ervaring (vóór de vorige aanvraag), leerde dat er vaak sprake was van een grijs gebied. De onderzoeker vroeg weliswaar het orgaan van een dier dat ongebruikt gedood zou worden, maar had aanvullende eisen, bijvoorbeeld ten aanzien van wijze of tijdstip van doden. Dit is logisch, maar tegelijkertijd stapte de onderzoeker hiermee ons inziens over de grens van geen/wel dierproef. We konden dergelijke eisen daarom vaak niet inwilligen. Dit had tot gevolg dat de betreffende onderzoeker met suboptimaal orgaanmateriaal ging werken, en soms dat een onderzoeker onder eigen vergunning extra dieren aanschafte. Met deze vergunning is het grijze gebied veel kleiner geworden. Zodra er enige twijfel bestaat of er al dan niet sprake is van een dierproef, vragen we de onderzoeker de dieren aan te vragen onder het weefselproject. Dit levert duidelijkheid op voor onderzoekers over wat wel en niet mag.

Daarnaast wilden we de organisatie en onderzoekers met dit project meer aandacht vestigen op aantallen surplusdieren en mogelijkheden voor hergebruik. Dit inzicht heeft mede bijgedragen aan het terugdringen van het aantal surplusdieren dat ongebruikt is gedood. Dit aantal heeft UU/UMC Utrecht van ca. 15.000 dieren in 2020 teruggebracht naar ca. 10.500 (hier zijn dieren gedood na fok bij inbegrepen).

Tenslotte heeft het ons gebracht dat onderzoekers sneller en opener vragen wat de mogelijkheden zijn en openstaan voor suggesties van de IvD om surplusdieren te gebruiken. Dit overigens niet alleen in het weefselproject, maar ook bij eigen projecten hebben we het gebruik van surplusdieren zien toenemen. Het aanvragen van surplusdieren is mede door het

weefselproject laagdrempelig geworden, terwijl we als IvD wel goed toezicht kunnen houden, omdat alle gegevens goed worden vastgelegd.

Wat zou er nu niet zijn als dit project er niet geweest zou zijn?

Als het project er niet is, dan gaan we terug naar het 'grijze' gebied, waarbij we als IvD streng moeten toezien dat er geen sprake is van een dierproef als surplusdieren worden ingezet. Dat leidt er dan ook regelmatig toe dat we volgens de letter van de wet Nee moeten zeggen, terwijl we dit volgens de geest van de wet wel zouden willen toestaan. Het surplusgebruik dat dan nog wel kan plaatsvinden, wordt bovendien niet meer geregistreerd.

U heeft al een heldere tabel met aantallen gebruikte surplusdieren van de afgelopen jaren toegevoegd. Kunt u verder aangeven wat de afgelopen jaren bereikt (en opgelost) is met de pilotstudies en de surplusdieren?

Er zijn 11 pilotstudies uitgevoerd. In onderstaande tabel hiervan een overzicht:

studienr	titel	diersoort	aantal
9606-2-07	<i>Testis on chip</i>	<i>muis</i>	<i>20</i>
9606-2-10	<i>Bone marrow and spleen isolation for allergy research in mice</i>	<i>muis</i>	<i>13</i>
9606-2-21	<i>In vitro/vivo model system to study mouse testis developmental dynamics and cell niche interactions.</i>	<i>muis</i>	<i>30</i>
9606-2-22	<i>Functional characterisation of neutrophil subsets in control mice</i>	<i>Muis</i>	<i>30</i>
9606-2-30	<i>Using primary isolated cells to test nanomedicines in vitro in order to reduce animal studies</i>	<i>muis</i>	<i>24</i>
9606-2-31	<i>Development of an ex vivo culture model of rat knee joints for targeted delivery of mRNA</i>	<i>rat</i>	<i>10</i>
9606-2-32	<i>Brocho Alveolar Lavage Fluid verzamelen voor optimalisatie van cel differentiatie kleuring voor flow cytometrie</i>	<i>muis</i>	<i>30</i>
9606-2-34	<i>Generation of cochlear organoids from normal hearing mouse cochleas as an in vitro model for hair cell regeneration</i>	<i>muis</i>	<i>30</i>
9606-2-36	<i>Optimization of the effect of mechanical stretch on PLN R14del and potential TAC alternative</i>	<i>muis</i>	<i>30</i>
9606-2-39	<i>Optimalisatie van spoeling muizenharten voor machineperfusie</i>	<i>muis</i>	<i>16</i>
9606-2-40	<i>Optimalisatie van hartperfusie in werkmodus</i>	<i>rat</i>	<i>30</i>

De overige studies betref incidenteel gebruik van dieren voor bijvoorbeeld optimalisatie en validatie van essays met behulp van bloed of beenmerg, voor het bepalen van baseline informatie in weefsels, bijvoorbeeld bepalen van immuuncelsubtypes in de huid, of het opzetten van een nieuwe weefselkleuring

U heeft toegelicht dat deze aanvraag alleen voor situaties is die niet op een andere manier aangevraagd kunnen worden en waarvoor een wijzigingsaanvraag niet gewenst is. Kunt u een

definitie van 'pilotstudies' toevoegen en enkele voorbeelden van het type pilotstudies uit het verleden vermelden?

Het is moeilijk om pilotstudies in een definitie te vatten, daarom vragen wij bij het aanvragen van een werkprotocol onder het weefselproject om een onderbouwing waarom de pilot noodzakelijk is en dient de onderzoeker aan te geven welke belemmeringen er zijn indien de pilot niet wordt uitgevoerd.

Graag noem ik hier 2 voorbeelden van pilotstudies die zijn uitgevoerd (totale overzicht is hierboven aangegeven):

- 1. Pilot voor optimalisatie van hartperfusie in werkmodus in de rat (9606-2-40). De onderzoeker heeft een projectvergunning voor deze techniek bij de muis, maar loopt daar tegen problemen aan die gepaard gaan met veel verlies van dieren. De werkmodus tijdens perfusie is een opkomende techniek die populair is in het veld van transplantatie en regeneratie. Deze techniek maakt het mogelijk om de hartfunctie ex vivo te beoordelen. Zolang zij niet in staat zijn de werkmodus in hun onderzoek toe te passen, missen zij een belangrijk aspect van translationeel onderzoek. Uit de literatuur is bekend dat de werkmodus bij ratten werkt. Omdat er op de vergunning van de onderzoeker geen ratten vermeld staan is hiervoor gebruik gemaakt van het weefselproject. Afhankelijk van de uitkomsten zal de overstap terug naar de muis gemaakt worden of zal in de toekomst een vergunning aangevraagd worden waarbij dit in ratten gedaan kan worden. De eerste resultaten bij de rat lijken veelbelovend.*
- 2. Pilot voor optimalisatie van cochlea organoïd (9606-2-34). De CCD vergunning van de onderzoeker was afgelopen en een nieuwe vergunning was in aanvraag. Omdat het een eigen fok van een genetisch gemodificeerde lijn betrof is deze pilot goedgekeurd om weefsel te verzamelen van de nog aanwezige dieren van deze muizenlijn. De muizenlijn is tijdelijk gestopt en opnieuw opgestart onder de nieuwe vergunning. Met het weefsel dat verkregen is uit de muizen van de 'oude' lijn heeft de onderzoeker optimalisatiestappen kunnen maken voor de cochlea organoïds.*

Kunt u aangeven waarom de aanvraag niet onder de aanvraag van de onderzoeker kan vallen maar vooraf een overkoepelende vergunning nodig is?

De routing om een pilot of incidentele studie uit te voeren onder het weefselproject is als volgt:

1. Er wordt gekeken of dit past binnen een eigen projectaanvraag van de onderzoeker, 2. Indien dit er niet direct onder valt wordt er gekeken naar de mogelijkheden voor melding bij CCD op dit eigen project van de onderzoeker, 3. Is het antwoord op stap 1 en 2 nee, omdat er (nog) geen passende vergunning is dan kan er gebruik gemaakt worden van het weefselproject als dit volgens de beslisboom ook uitkomt bij optie C (zie afbeelding 1: beslisboom in projectvergunning).

Kunt u duidelijk onderbouwen waarom een wijzigingsverzoek bij de CCD niet afdoende zou zijn?

Het indienen van een wijzigingsverzoek bij de CCD kost tijd en kan bovendien alleen indien er een passend project vergund is. Wij realiseren ons dat dit argument niet altijd afdoende is, maar in dit geval kan tijd wel degelijk het verschil maken tussen wel of niet dieren optimaal te kunnen gebruiken. Er worden op jaarbasis veel proefdieren uit fok ongebruikt afgevoerd, maar

ook dieren die na het experiment niet noodzakelijk gedood worden. Deze dieren vormen de basis voor het gebruik van het weefselproject. Voor de experimenten die uitgevoerd worden onder het weefselproject is vaak een specifieke eis aan de dieren (specifieke stam, geslacht, leeftijd). Als dieren met de juiste kwalificaties beschikbaar zijn kan het aanvragen van een wijziging leiden tot het onnodig lang aanhouden van de dieren. In het kader van optimale zorg voor de dieren vinden wij dit niet wenselijk. Het kan er ook toe leiden dat dieren helemaal niet meer bruikbaar zijn voor de gewenste doeleinden en alsnog ongebruikt worden afgevoerd. Ook komt het voor dat onderzoekers (nog) geen projectvergunning hebben. Gebruik van het weefselproject kan de onderzoekers dan helpen om een beter gefundeerde aanvraag te schrijven indien de pilot succesvol is.

U beschrijft 'geen vergunning' terwijl het volgens de DEC om 'geen passende vergunning' zou gaan. Wilt u dit duidelijk maken?

De tekst in de projectaanvraag is aangepast.

Kan het fokbeleid toegevoegd worden aan de aanvraag ter verduidelijking?

Toegevoegd als bijlage. Let wel, het fokbeleid wordt op dit moment herzien. Deze herziening bestaat uit de beschrijving van de implementatie van het EU kader monitoring genetisch gewijzigde lijnen en een aanvullende toepassingsregeling fok van proefdieren. In dit laatste document staat de praktische uitwerking van bv. vastlegging fokinformatie, richtlijnen voor doden van dieren, aandachtspunten bij opzetten van instandhoudingsfok en de monitoring van nieuwe genetisch gewijzigde lijnen.

Kort voordat sommige dieren gedood worden, wordt een handeling uitgevoerd. U heeft deze handelingen globaal vermeld. Kunt u dit verder uitschrijven?

In de bijlagen worden deze handelingen gespecificeerd. Onder punt 2 van route 2 en punt 2 van de toelichting op de beslisboom is hier nu een directe verwijzing naar gemaakt.

Bij 'aanbod dieren' punt 3 vermeldt u: Verfijning van onderwijs met de volgende diersoorten; muis en rat. De DEC vraagt zich af of het hier echt om verfijning gaat. Wilt u dit punt nagaan? *Verfijning is in dit geval inderdaad niet het juiste woord. Dit gaat deels om vervanging van onderwijs door het plastineren van proefdieren en deels om training van medewerkers op een techniek. Deze training vindt plaats op gedode dieren (injectie in het kniegewricht van de rat en het dissecteren van rattenharten).*

Het is voor de DEC niet precies helder wat er met de weefsels en organen van de surplusdieren gaat gebeuren. Kunt u duidelijk aangeven hoe de weefsels worden verzameld, eventueel worden bewaard, worden verstrekt of gedistribueerd, en waarvoor het weefsel ingezet wordt?

Op basis van het werkprotocol geeft de onderzoeker aan welk weefsel hij/zij nodig heeft en voor welk doel. Deze weefsels wordt direct in het experiment gebruikt en worden niet voor langere tijd opgeslagen. Er wordt (vooralsnog) niet bij voorbaat weefsel verzameld van surplus dieren en opgeslagen.

Onder het vorige vergunde project zijn ongeveer 500 dieren ingezet. Kunt u aangeven hoeveel dieren onder route 1 en route 2 vallen?

De dieren zijn gebruikt binnen route 2, omdat route 1 geen dierproef is volgens de Wod.

En hoeveel dieren uiteindelijk proefdier zijn (en dus vergunningplichtig)?

Alle 500 dieren zijn gerapporteerd aan de NVWA.

Hoe kijkt u er tegenaan dat de ethische afwegingen niet vooraf gemaakt worden maar verder in het proces?

Wij realiseren ons dat er geen gedetailleerde doelgerichte ethische toetsing plaatsvindt voor de pilot experimenten onder deze projectvergunning. Echter hebben wij wel een globaal doel beschreven en hebben we duidelijk kaders aangegeven, zodat het voor de DEC mogelijk is om een afweging te maken of het globale doel opweegt tegen de maximale aantallen dieren met maximaal licht ongerief, waarbij ons inziens ook het feit dat het surplusdieren betreft mee kan wegen in de afweging. Wij toetsen vervolgens of het gedetailleerde doel past binnen het globaal beschreven doel. Zoals eerder aangegeven gaan wij gedegen te werk, waarbij wij eerst kijken naar de mogelijkheden van uitvoer onder een eigen vergunning. Indien dat niet mogelijk is moet de onderzoeker een onderbouwing geven waarom de pilot noodzakelijk is en dient de hij aan te geven welke belemmeringen er zijn indien de pilot niet wordt uitgevoerd.

Indien gewenst kunnen wij jaarlijks terug rapporteren aan de DEC welke pilot experimenten er zijn uitgevoerd onder dit project. De DEC kan de CCD vragen om dit als voorwaarde in de projectvergunning op te nemen.

3.3 Belang

De DEC ziet de IvD ook als (positieve) belanghebbende. Wilt u het belang van de IvD vermelden?

De IvD is toegevoegd.

Wilt u het belang van de Samenleving verduidelijken?

Aangepast.

De term proefdieronderzoeker is niet gebruikelijk en niet eenduidig. Wilt u dit aanpassen?

Aangepast.

Bijlage 1 en 2

A: Experimentele aanpak en primaire uitkomstparameters: Kunt u de aantallen dieren onderbouwen?

Aangepast in beide bijlagen. De aantallen van max 2x30 dieren voor een pilot is gebaseerd op beoordeling van pilotexperimenten in het verleden en advies van de statisticus. De statisticus raadt bij een pilot een minimum van 6 dieren per groep aan. Wij hebben ingeschat dat met maximaal 5 proefgroepen een goede pilot kan worden opgezet. Dit blijkt inderdaad de afgelopen 5 jaar voldoende te zijn geweest. Voor incidenteel gebruik zijn minder dieren nodig, we hebben dit aantal daarom ingeschat op 2x10 per jaar.

F. Classificatie van ongerief: Kunt u voor beide bijlagen benoemen waardoor het ongerief ontstaat? Nu is alleen het ongerief genoemd.

Aangevuld

Kunt in bijlage 2 de beschrijving van de percentages het ongerief verduidelijken?

Aangepast

In bijlage 2 staat: licht, 90% van de dieren, waarvan 80%... Deze zin is onduidelijk volgens de DEC. Wilt u dit aanpassen?

Deze vraag is hetzelfde als 14.b en dit is inmiddels aangepast.

Niet Technische Samenvatting

Wilt u de NTS controleren op verschrijvingen en (niet-)lopende zinnen?

De NTS is opnieuw doorgelezen en er zijn kleine tekstuele aanpassingen gemaakt.

Wilt u de (totale) aantallen dieren in de NTS overeen laten komen met de aantallen in de overige documenten?

De aantallen zijn aangepast en kloppend met bijlage I en II.

U vermeldt twee tabellen. Kunt u de relatie tussen de tabel hergebruik en de andere tabel verduidelijken?

In de eerste tabel worden de totaal aantallen van per diersoort en de geraamde aantallen per ongeriefscategorie weergegeven. In de tabel lot van in leven gehouden dieren is op basis van inschatting een geraamd aantal weergegeven voor hergebruik en/of geadopteerde dieren.

Omdat het voor ons niet duidelijk is voor welke doelen de dieren gebruikt worden en om wat voor dieren dit gaat is er een inschatting gemaakt van het hergebruik per diersoort uit bijlage I.

Op bijlage II gaan alle dieren dood, dus deze aantallen komen niet terug in deze tweede tabel.

- De antwoorden hebben geleid tot aanpassing van de aanvraag.

10. Eventuele adviezen door experts (niet lid van de DEC): n.v.t.

B. Beoordeling (adviesvraag en behandeling)

1. Het project is vergunningplichtig (dierproeven in de zin der wet).
2. De aanvraag betreft een nieuwe aanvraag.
3. De DEC is competent om hierover te adviseren (zie echter C2).
4. Er zijn geen DEC-leden betrokken bij het betreffende project.

C. Beoordeling (inhoud):

1. De aanvraag is toetsbaar en heeft voldoende samenhang. Deze aanvraag van de Instantie Dierenwelzijn (IvD) is een paraplu-aanvraag en een vervolg op project AVD1080020209606. Onder strikte voorwaarden zullen surplusdieren en overschot uit eerder vergunde dierproeven of uit eigen fok waarvoor geen andere bestemming is, voor onderzoekers van de betrokken vergunninghouders beschikbaar worden gesteld voor kleine pilotstudies of voor incidentele studies t.b.v. verbetering van de kwaliteit van onderzoek en onderwijs. De aanvraag betreft surplusdieren van verschillende diersoorten die gebruikt worden in de onderzoeksprogramma's van de vergunninghouders. Het betreft veelal het verzamelen van vitaal weefsel of organen uit levende (bijlage 1) of uit specifiek voor de proef gedode dieren (bijlage 2) en incidenteel ook het optimaliseren van technieken. Door het benutten van surplusdieren wordt voorkomen dat voor de betreffende studies extra dieren moeten worden aangeschaft en wordt het aantal proefdieren dat wordt gedood zonder te zijn gebruikt verminderd.
N.B. Het gebruik van kadavers (niet t.b.v. het onderzoek gedode dieren) wordt niet beschouwd als dierproef.

2. Voor zover de DEC bekend, is er geen mogelijk tegenstrijdige wetgeving die het uitvoeren van dit project in de weg zou kunnen staan,
Hierbij moet worden opgemerkt dat onderzoek voortkomend uit deze aanvraag volgens de DEC in een wettelijk gezien 'grijs gebied' terecht komt.
De DEC heeft uitgebreid bediscussieerd of surplusdieren zonder (aanvullende) ethische toetsing en vergunningsverlening kunnen worden ingezet voor dierproeven. De aanvrager heeft via een transparante beslisboom inzichtelijk gemaakt wanneer de inzet van proefdieren onder de projectvergunning van de onderzoeker dient te vallen en wanneer inzet van surplusdieren onder deze overkoepelende aanvraag mogelijk zou zijn. Voor dat laatste hanteert de aanvrager een strikt 'Nee, tenzij'-principe, waarvan de DEC graag gezien had dat dit meer expliciet was toegelicht in de aanvraag. De DEC apprecieert de zuivere intenties van deze aanvraag in hoge mate, maar heeft noch de bevoegdheid, noch de competentie om te oordelen of e.e.a. binnen de grenzen van de wet en conform het beleid omtrent dierproeven mogelijk is.
3. De in de aanvraag aangekruiste doelcategorieën, te weten fundamenteel, toegepast onderzoek of hoger onderwijs, sluiten aan bij de hoofddoelstelling(en).

Belangen en waarden

4. Het directe doel van het project is gebruik van surplus-proefdieren voor pilot- of incidentele studies in lopende onderzoeks- en onderwijsprogramma's. Het uiteindelijke doel van het project is het benutten van de waarde van proefdieren die, ondanks een zorgvuldige planning van eerder vergunde dierproeven en een streng fokbeleid, niets anders rest dan ongebruikt gedood te worden. De DEC is van mening dat er een duidelijke relatie is tussen het directe en het uiteindelijke doel, en dat het doel gerechtvaardigd is in de context van het universitair onderzoeks- en onderwijsveld en aansluit bij de behoeften van onderzoekers, docenten, studenten, en proefdierdeskundigen.
5. De belangrijkste belanghebbenden in dit onderzoeksproject zijn: de proefdieren, onderzoekers, docenten en studenten, de IvD en de samenleving. De proefdieren hebben er belang bij gevrijwaard te blijven van extra ongerief door extra experimentele handelingen en een vroegtijdige dood. Door ongebruikte proefdieren optimaal te benutten, hoeven er geen extra dieren gefokt te worden om als proefdier ingezet te worden. De onderzoekers hebben ook een groot belang bij dit project aangezien zij in voorkomende gevallen op korte termijn de beschikking hebben over geschikte, vitale organen en weefsels of over een klein aantal dieren voor hun pilot of incidentele studie. Docenten en studenten hebben baat bij hoge kwaliteit onderwijs en daar kan dit project een bijdrage aan leveren (bijv. met plastinaten van dieren en organen, of vers in plaats van ouder lichaamsmateriaal). De samenleving heeft behoefte aan medisch-wetenschappelijke innovaties en hoogstaand onderwijs waarvoor soms dierproeven noodzakelijk zijn, maar wil daarnaast minimaal ongerief voor en minimaal gebruik van dieren. Dit project draagt daar positief aan bij. De IvD stimuleert en faciliteert dit project en is daarmee ook positief belanghebbende.

6. De aanvrager geeft niet aan nadelige effecten op het milieu te verwachten. De DEC ziet geen aanleiding om aan te nemen dat zich toch nadelige effecten zullen voordoen.

Proefopzet en haalbaarheid

7. De kennis en kunde van de proefdierdeskundigen en andere betrokkenen bij de dierproeven zijn voldoende gewaarborgd en dragen eraan bij dat de doelstellingen behaald kunnen worden, dat aan de 3V-beginselen voldaan kan worden en dat voorkomen kan worden dat mens, dier en milieu negatieve effecten ondervinden als gevolg van de dierproeven. Deze aanvraag doet met name een beroep op kennis en ervaring beschikbaar binnen de IvD (aanvrager en coördinator van dit project) en de DEC heeft er het volste vertrouwen in dat die in dit opzicht toereikend zijn.

8. Het project is goed opgezet. De gekozen werkwijze kan leiden tot het behalen van de doelstelling binnen het kader van het project.

De voorgestelde benutting van surplusdieren voor incidentele en pilotexperimenten zal een (vooralsnog bescheiden) bijdrage leveren aan vermindering van de aantallen benodigde proefdieren die speciaal voor een proef worden gefokt en van het aantal proefdieren dat ongebruikt wordt gedood. Daarmee wordt de doelstelling van dit overkoepelend project gerealiseerd.

In voorkomende gevallen is een relatief snel uit te voeren pilotexperiment of een andere incidentele test gewenst om de voortgang of opzet van bepaalde experimenten te waarborgen en om de kwaliteit van het vervolgonderzoek te kunnen garanderen. De DEC heeft uitgebreid gediscussieerd over de vraag of dit een aanvraag als deze rechtvaardigt. Dit project biedt onderzoekers snel toegang tot een beperkt aantal dieren, aangezien hiervoor een overkoepelende vergunning wordt aangevraagd, met name ook voor gevallen waarin de huidige regelgeving veel vertraging in het onderzoek oplevert. Sommige dieren, zoals muizen en ratten, verouderen snel, waardoor vertraging een complicerende factor kan vormen voor zowel dieren aanwezig in een lopende dierproef als voor eventueel incidenteel in te zetten surplusdieren. Dit project bevordert ook de bewustwording ten aanzien van de inzet van surplusdieren voor onderzoek en dat is een bijkomend gunstig effect. Ook hier heeft de DEC zich echter afgevraagd of dit een dergelijke aanvraag rechtvaardigt.

Welzijn dieren

9. Er is sprake van de volgende bijzonderheden op het gebied van categorieën van dieren, omstandigheden of behandeling van de dieren:

- Bedreigde diersoort(en) (10e lid 4)
- Niet-menselijke primaten (10e)
- Dieren in/uit het wild (10f)
- Niet gefokt voor dierproeven (11, bijlage I EU richtlijn)
- Zwerfdieren (10h)

- Hergebruik (1e lid 2)
- Locatie: buiten instelling vergunninghouder (10g)
- Geen toepassing verdoving/pijnbestrijding (13)
- Dodingsmethode niet volgens bijlage IV EU richtlijn (13c lid 3)

De dieren voor dit project zijn al eerder gebruikt in dierexperimenten met maximaal matig ongerief of zijn geboren als proefdier maar niet gebruikt in dierexperimenten. Voor deze surplusdieren is geen andere bestemming mogelijk waardoor de meeste dieren sowieso gedood zullen worden, maar nu mogelijk ingezet kunnen worden voor ander onderzoek of onderwijs. De keuze hiervoor is voldoende onderbouwd en de aanvrager voldoet aan de in de Wet op de dierproeven, voor de desbetreffende categorie, genoemde beperkende voorwaarden. De toekomstige onderzoeks- en onderwijsdoelstellingen waar deze dieren voor gebruikt zullen worden zijn weliswaar ingekaderd, waarbij het ongerief maximaal licht mag zijn, maar de IvD maakt de uiteindelijke (ethische) afweging.

10. De dieren worden gehuisvest en verzorgd op een wijze die voldoet aan de eisen die zijn opgenomen in bijlage III van de EU richtlijn.
11. Het cumulatieve ongerief als gevolg van de dierproeven is met 'licht' realistisch ingeschat en geclassificeerd. Een deel van de dieren heeft terminaal ongerief. Het lichte ongerief wordt met name veroorzaakt door maximaal drie afnames van weefselmonsters, lichaamsvloeistoffen of weefselbiopten per dier met voldoende rust tussendoor, en ongerief door de bijkomende stress. In voorkomende gevallen kan ook een stof geïnjecteerd worden voorafgaand aan een terminaal experiment (bijv. een tracer). Pijnstilling wordt alleen gegeven indien de toediening niet pijnlijker is dan de handeling zelf. De DEC kan zich hierin vinden.
12. De integriteit van de dieren wordt fysiek aangetast door het (her)gebruik en de handelingen met licht of terminaal ongerief waarbij mogelijk stress kan ontstaan.
13. Zowel de aanvrager als de DEC verwachten geen humane eindpunten.

3V's

14. De aanvrager heeft voldoende aannemelijk gemaakt dat er geen geschikte alternatieven zijn. Dit onderzoek betreft de inzet van surplusdieren in experimenten behorende bij dierproeven waarvoor eerder al een vergunning is verleend of die bedoeld zijn om de aanvraag van een dierproef te ondersteunen. Daarbij wordt altijd beargumenteerd dat de dierproef zelf het enig geschikte alternatief vormt.
Er is een streng fokbeleid om het aantal surplusdieren te minimaliseren. De DEC acht handhaving daarvan in dit kader essentieel.
15. Het aantal te gebruiken dieren is gebaseerd op de ervaring van de aanvrager uit de vorige periode en een inschatting voor de aankomende jaren, al zijn de aantallen voor de DEC niet

geheel navolgbaar. Door inzet van surplusdieren zullen minder nieuwe proefdieren aangevraagd hoeven te worden en dit vindt de DEC gunstig.

16. Het project is in overeenstemming met de vereiste van verfijning van dierproeven en het project is zodanig opgezet dat de dierproeven zo humaan mogelijk kunnen worden uitgevoerd.
17. Er is geen sprake van wettelijk vereist onderzoek.

Dieren in voorraad gedood en bestemming dieren na afloop proef

18. Dieren van beide geslachten kunnen worden ingezet, afhankelijk van het surplus. Dit is voor de DEC een positief punt, omdat juist dieren van een op een zeker moment overtollig geslacht kunnen worden ingezet.
19. De meeste dieren worden in het kader van het project gedood in verband met het ter beschikking stellen van weefselmateriaal voor nog uit te voeren onderzoek. De dieren worden op een passende wijze, in overeenstemming met bijlage IV van de EU richtlijn, gedood. De overige dieren worden niet gedood in het kader van het project en worden voor (eventueel opnieuw) hergebruik of ter adoptie aangeboden.
20. Het verkregen weefselmateriaal van dieren uit dit project wordt ter beschikking gesteld aan onderzoek of onderwijs zodat mogelijk minder andere proefdieren nodig zijn. Daarnaast wordt een deel van de proefdieren voor hergebruik voor onderzoek aangeboden en tevens een aantal dieren ter adoptie.

NTS

21. De niet-technische samenvatting is een evenwichtige weergave van het project en begrijpelijk geformuleerd.

D. Ethische afweging

1. De morele vraag die de DEC dient te beantwoorden is of het belang van dit project, namelijk het beschikbaar stellen van surplusdieren en van organen en weefsels van deze dieren voor incidentele onderzoeks- of onderwijsdoeleinden met als doel de kwaliteit van onderzoek en onderwijs te verbeteren en/of extra fok of aankoop van proefdieren te voorkomen, de onvermijdelijke aantasting van het welzijn en de integriteit van de gebruikte proefdieren rechtvaardigt.
2. Er vindt een beperkte aantasting van welzijn en integriteit van de in totaal maximaal 1.300 proefdieren (mogelijk muizen, ratten, honden, varkens, katten, geiten, runderen, schapen, vogels, konijnen, paarden en zebra's) plaats, met licht of terminaal ongerief voor resp. 1.204

en 96 dieren. Indien de hierboven genoemde doelstelling behaald wordt, dan zal dit project ertoe bijdragen dat er minder (extra) proefdieren nodig zijn voor het betreffende onderzoek en onderwijs en dat er minder proefdieren ongebruikt worden gedood. Daarvoor is de inzet van overtollige proefdieren die anders gedood zouden worden noodzakelijk, maar de aanvragers doen al het mogelijke om het ongerief voor deze dieren te beperken. Ook verbeteringen van kwaliteit van onderzoek en onderwijs, die door dit project gerealiseerd worden, kunnen een bijdrage leveren aan het verminderen van proefdiergebruik in de toekomst. Surplusdieren worden zoveel mogelijk benut om andere dieren te kunnen sparen. De DEC vindt dit een zwaarwegend argument.

3. Op grond van het bovenstaande is de DEC van oordeel dat het optimaal benutten van ongebruikte proefdieren voor incidentele doelstellingen, waardoor andere dieren gespaard blijven, een substantieel belang vertegenwoordigt en dat dit belang opweegt tegen de beperkte aantasting van het welzijn van de voor dit onderzoek in te zetten surplusdieren. De relatie tussen het directe en het uiteindelijke doel is voldoende helder. Het is aannemelijk dat de directe doelstelling behaald zal worden. De commissie is overtuigd van de intentie, zorgvuldigheid en kwaliteit van het werk van de aanvrager. De inzet van de proefdieren zoals beschreven in de aanvraag is daarmee gerechtvaardigd.

E. Advies

1. Advies aan de CCD

De DEC adviseert de vergunning te verlenen.

De DEC adviseert de vergunning te verlenen onder de volgende voorwaarden.

Op grond van het wettelijk vereiste dient de projectleider bij beëindiging van het project een beoordeling achteraf aan te leveren die is afgestemd met de IvD.

Voor de uitvoering van dit project is tevens ministeriële ontheffing vereist

Overige door de DEC aan de uitvoering verbonden voorwaarden, te weten...

Voor transparantie acht de DEC een jaarlijkse terugrapportage van binnen dit project ontplooid activiteiten door de aanvrager aan de CCD zinvol. Daarbij kan gedacht worden aan het aantal toegekende pilots en andere incidentele proeven, de criteria waarop elke afzonderlijke toekenningen is gedaan, de doeleinden waarvoor de surplusdieren zijn ingezet, en een specificatie van de aantallen ingezette dieren per toekenning (zie ook onder E3).

De DEC adviseert de vergunning niet te verlenen vanwege:

De vaststelling dat het project niet vergunningplichtig is om de volgende redenen:...

De volgende doorslaggevende ethische bezwaren:...

De volgende tekortkomingen in de aanvraag:...

2. Het uitgebrachte advies is gebaseerd op een meerderheidsstandpunt. .

Voor één commissielid waren de argumenten ten aanzien van het wettelijke kader, de ethische afweging die gemaakt wordt door de IvD en niet door de DEC/CCD, de niet geheel navolgbare aantallen en tot slot de noodzaak voor dit weefselproject, onvoldoende onderbouwd.

Tijdsbesparing en acute beschikbaarheid van proefdieren zouden geen zwaarwegende argumenten mogen zijn om het wettelijke kader van ethische weging van een project te negeren. Daarnaast zijn er reeds mogelijkheden om incidenteel gebruik te maken van proefdieren of materiaal van proefdieren buiten de context van een vergund project. De argumenten van 'optimaal gebruik van surplusdieren' en 'waarborgen van kwaliteit van onderzoek' lijken de reeds voorziene mogelijkheden geen recht te doen. De vraag is of het beschikbaar komen van surplusdieren echt pas op het laatste moment bekend is. Zeker voor de grote en langer levende diersoorten lijkt het niet aannemelijk dat niet reeds langer van tevoren bekend is dat de dieren beschikbaar komen voor hergebruik in andere onderzoeken, waardoor ook het argument 'geen tijd voor een eigenstandige vergunningaanvraag' geen stand houdt. Deze overwegingen leidden tot het innemen van het minderheidsstandpunt: negatief advies.

3. De volgende knelpunten/dilemma's zijn naar voren gekomen tijdens het beoordelen van de aanvraag en het opstellen van het advies.

De DEC heeft uitgebreid gediscussieerd over de mogelijkheid die in deze aanvraag geboden wordt om (weliswaar in beperkte mate) additionele handelingen op dieren uit te voeren, zoals bij optimalisatie van een meetopstelling en in een pilotstudie ter voorbereiding op een eigen CCD-aanvraag. Hierbij wordt alleen de aard van de handelingen (niet meer dan licht ongerief en niet meer dan 3 handelingen voorafgaand aan terminaal ongerief) gespecificeerd, terwijl het doel van mogelijke pilots en incidentele experimenten ongewis is. Daarom kan de DEC dit nu niet in haar ethische afweging betrekken en zal de finale afweging van dat aspect door de IvD gemaakt moeten worden. Dit is voor de DEC een ongemakkelijke situatie, terwijl de intentie en de zorgvuldige aanpak door de aanvrager zeer positief worden gewaardeerd.

Buiten de context

Gebruik en de bestemming van surplusdieren zijn beschreven in de wet en in CCD-beleid. Toch is het geheel volgens de DEC niet eenduidig en verkeert de aanvraag daardoor in een grijs gebied. De DEC acht het wenselijk dat de IvD's en de CCD zich gezamenlijk nog eens zouden buigen over de vraag hoe het doden van grote aantallen ongebruikte surplusdieren verminderd kan worden en of een nader geoptimaliseerde inzet van surplusdieren (met een daarbij passend transparant beleid) daar een bijdrage aan zou kunnen leveren.

> Retouradres Postbus 93118 2509 AC Den Haag

Universiteit Utrecht

Postbus 12007

3501 AA UTRECHT

**Centrale Commissie
Dierproeven**

Postbus 93118

2509 AC Den Haag

centralecommissiedierproeven.nl

0800 789 0789

info@zbo-ccd.nl

Onze referentie

Aanvraagnummer

AVD10800202418603

Bijlagen

2

Datum 19 december 2024

Betreft Ontvangstbevestiging aanvraag projectvergunning Dierproeven

Geachte [REDACTED]

Wij hebben uw aanvraag voor een projectvergunning dierproeven ontvangen op 19 december 2024. Het gaat om uw project "Gebruik van organen en weefsels ter bevordering van kwaliteit van dierproeven en van in vitro en ex vivo onderzoek". Het aanvraagnummer dat wij aan deze aanvraag hebben toegekend is AVD10800202418603. Gebruik dit nummer wanneer u contact met de CCD opneemt.

Wacht met de uitvoering van uw project

Als wij nog informatie van u nodig hebben dan ontvangt u daarover bericht. Uw aanvraag is in ieder geval niet compleet als de leges niet zijn bijgeschreven op de rekening van de CCD. U ontvangt binnen veertig werkdagen een beslissing op uw aanvraag. Als wij nog informatie van u nodig hebben, wordt deze termijn opgeschort. In geval van een complexe aanvraag kan deze termijn met maximaal vijftien werkdagen verlengd worden. U krijgt bericht als de beslisperiode van uw aanvraag vanwege complexiteit wordt verlengd. Als u goedkeuring krijgt op uw aanvraag, kunt u daarna beginnen met het project.

Factuur

Bijgaand treft u de factuur aan voor de betaling van de leges. Wij verzoeken u de leges zo spoedig mogelijk te voldoen, zodat we uw aanvraag in behandeling kunnen nemen. Is uw betaling niet binnen dertig dagen ontvangen, dan kan uw aanvraag buiten behandeling worden gesteld. Dit betekent dat uw aanvraag niet beoordeeld wordt en u uw project niet mag starten.

Meer informatie

Heeft u vragen, kijk dan op www.centralecommissiedierproeven.nl, stuur een e-mail naar info@zbo-ccd.nl of neem telefonisch contact met ons op: 0800 789 0789.

Datum:

19 december 2024

Aanvraagnummer:

AVD10800202418603

Met vriendelijke groet,

Centrale Commissie Dierproeven

Deze brief is automatisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.

Bijlagen:

- Gegevens aanvraagformulier
- Factuur

Gegevens aanvrager

Uw gegevens

Deelnemersnummer NVWA: 10800
Naam instelling of organisatie: Universiteit Utrecht
Naam portefeuillehouder of diens gemachtigde: [REDACTED]
Postbus: 12007
Postcode en plaats: 3501 AA UTRECHT

Gegevens verantwoordelijke onderzoeker

Naam: [REDACTED]
Functie: Proefdierspecialist in opleiding
Afdeling: Instantie voor Dierenwelzijn
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]

Gegevens plaatsvervangende verantwoordelijke onderzoeker

Naam: [REDACTED]
Functie: Proefdierdeskundige
Afdeling: Instantie voor Dierenwelzijn Utrecht
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]

Over uw aanvraag

Wat voor aanvraag doet u? Nieuwe aanvraag
 Wijziging op een (verleende) vergunning die negatieve gevolgen kan hebben voor het dierenwelzijn
 Melding op (verleende) vergunning die geen negatieve gevolgen kan hebben voor het dierenwelzijn

Over uw project

Geplande startdatum: 14 mei 2025
Geplande einddatum: 13 mei 2030
Titel project: Gebruik van organen en weefsels ter bevordering van kwaliteit van dierproeven en van in vitro en ex vivo onderzoek
Titel niet-technische samenvatting: Gebruik van organen en weefsels ter bevordering van kwaliteit van dierproeven en van in vitro en ex vivo onderzoek
Naam DEC: DEC Utrecht
Postadres DEC: Postbus 85500, 3508 GA UTRECHT
E-mailadres DEC: dec-utrecht@umcutrecht.nl

Betaalgegevens

De leges bedragen: € 1.937,-
De leges voldoet u: na ontvangst van de factuur

Checklist bijlagen

Verplichte bijlagen: Projectvoorstel
 Beschrijving Dierproeven
 Niet-technische samenvatting

Ondertekening

Naam:
Functie:
Plaats: Utrecht
Datum: 18 december 2024

> Retouradres Postbus 93118 2509 AC Den Haag

UU-ASC
Postbus 12007
3501 AA UTRECHT

**Centrale Commissie
Dierproeven**
Postbus 93118
2509 AC Den Haag
centralecommissiedierproeven.nl
0800 789 0789
info@zbo-ccd.nl

Onze referentie
Aanvraagnummer
AVD10800202418603
Bijlagen
2

Datum 19 december 2024
Betreft Factuur aanvraag projectvergunning Dierproeven

Factuur
Factuurdatum: 19 december 2024
Vervaldatum: 18 januari 2025
Factuurnummer: 2418603
Ordernummer: CB.841910.3.01.011

Omschrijving	Bedrag
Betaling leges projectvergunning dierproeven Betreft aanvraag AVD10800202418603	€ 1.937,00

Wij verzoeken u het totaalbedrag vóór de gestelde vervaldatum over te maken op rekening NL29INGB 070.500.1512 onder vermelding van het factuurnummer en aanvraagnummer, ten name van Centrale Commissie Dierproeven te 's Gravenhage.

From: info@zbo-ccd.nl
To: [Instantie voor Dierenwelzijn Utrecht](#)
Cc: [REDACTED] DEC-Utrecht@umcutrecht.nl
Subject: Aanhouden AVD10800202418603
Date: woensdag 26 februari 2025 13:49:06

U ontvangt niet vaak e-mail van info@zbo-ccd.nl. [Ontdek waarom dit belangrijk is](#)

CAUTION: This email originated from outside of Utrecht University. Do not click links or open attachments unless you recognize the sender and know the content is safe.

Geachte [REDACTED]

Op 19-12-2024 hebben wij uw aanvraag voor een projectvergunning dierproeven ontvangen. Het gaat om uw project "Gebruik van organen en weefsels ter bevordering van kwaliteit van dierproeven en van in vitro en ex vivo onderzoek" met aanvraagnummer AVD10800202418603. In uw aanvraag zitten voor ons nog enkele onduidelijkheden. In dit bericht leest u wat wij nog nodig hebben en wanneer u een beslissing kunt verwachten.

Welke informatie nog nodig

Wij hebben de volgende informatie van u nodig om uw aanvraag verder te kunnen beoordelen:

Niet technische samenvatting

U heeft uw NTS ingediend in een Word format. Kunt u uw herziene NTS indienen in het daarvoor bestemde Excel bestand?

In uw NTS onder de kop 'Lot van in leven gehouden dieren' geeft u aan dat 28% van de dieren in leven wordt gehouden. Volgens de totale aantallen dieren genoemd in de tabellen in uw NTS komt het aantal in leven gehouden dieren neer op 11%. Kunt u dit in overeenstemming brengen?

U geeft daarnaast ook aan dat een deel van de dieren dat in leven blijft ter adoptie wordt gesteld of in aanmerking komt voor hergebruikt. Kunt u in uw NTS aangeven wat er met de overige dieren gebeurt dat in leven blijft?

Het totaal aantal konijnen dat u noemt in de NTS komt niet overeen met het totaal aantal konijnen dat u noemt in beide bijlagen dierproeven. Kunt u dit in overeenstemming brengen met elkaar?

Kunt u in de NTS onder '3. Verfijning' ingaan op welke maatregelen op het gebied van verfijning zullen worden toegepast?

Onduidelijkheden

In bijlage 3.4.3.1 geeft u aan dat er een mogelijkheid is dat de dieren solitair gehuisvest zullen worden. Kunt u deze afwijkende vorm van huisvesting benoemen en onderbouwen onder 'C. Huisvesting en verzorging' van de bijlage?

In bijlage 3.4.3.2 geeft u aan dat 10% van de dieren terminaal ongerief zal ondervinden. Dit komt niet overeen met de aantallen dieren die terminaal ongerief zullen ondervinden genoemd in de NTS. Kunt u in bijlage 3.4.3.2 onder 'F. Classificatie van ongerief' per diersoort aangeven welk percentage (en eventueel aantal) dieren terminaal of licht ongerief zullen ondervinden?

Kunt u in bijlage 3.4.3.2 onder ‘K. Bestemming van de dieren bij einde experiment’, subvraag ‘Beschrijf de dodingsmethode en onderbouw de keuze hiervoor.’ aangeven en onderbouwen welke dodingsmethodes zullen worden toegepast?

Zonder deze aanvullende informatie kan de beslissing nadelig voor u uitvallen omdat de gegevens onvolledig of onduidelijk zijn.

Opsturen binnen veertien dagen

Stuur de ontbrekende informatie binnen veertien dagen na de datum van dit bericht op. U kunt dit aanleveren via NetFTP.

Wanneer een beslissing

De behandeling van uw aanvraag wordt opgeschort tot het moment dat wij de aanvullende informatie hebben ontvangen. Als u goedkeuring krijgt op uw aanvraag, kunt u daarna beginnen met het project.

Mocht u vragen hebben, dan kunt u uiteraard contact met ons opnemen.

Met vriendelijke groet,
Namens de Centrale Commissie Dierproeven

www.centralecommissiedierproeven.nl

.....
Postbus 93118 | 2509 AC | Den Haag

.....
T: 0800 789 0789

E: info@zbo-ccd.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Centrale Commissie Dierproeven
Postbus 93118
2509 AC Den Haag

bezoekadres
Bolognalaan 50
3584 CJ Utrecht

postadres
Postbus 12007
3501 AA Utrecht

T (030) 253 15 69
info@ivd-utrecht.nl
www.ivd-utrecht.nl

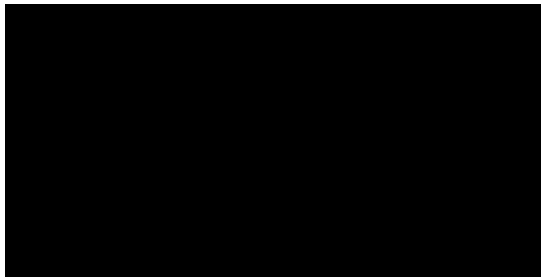
your reference   AVD108002418603
our reference

date   5 maart 20205
subject   Antwoord op vragen van de CCD behorend bij project AVD10800202418603

Geachte leden van de CCD,

Bijgevoegd treft u de antwoorden op gestelde vragen bij project AVD10800202418603. De gewijzigde onderdelen zijn in rood in het projectvoorstel aangegeven.

Vriendelijke groet,

Gebruik van organen en weefsels ter bevordering van kwaliteit van dierproeven en van in vitro en ex vivo onderzoek, AVD10800202418603

Niet technische samenvatting

U heeft uw NTS ingediend in een Word format. Kunt u uw herziene NTS indienen in het daarvoor bestemde Excel bestand?

Antwoord: De NTS in het Excel format is bijgevoegd.

In uw NTS onder de kop 'Lot van in leven gehouden dieren' geeft u aan dat 28% van de dieren in leven wordt gehouden. Volgens de totale aantallen dieren genoemd in de tabellen in uw NTS komt het aantal in leven gehouden dieren neer op 11%. Kunt u dit in overeenstemming brengen?

U geeft daarnaast ook aan dat een deel van de dieren dat in leven blijft ter adoptie wordt gesteld of in aanmerking komt voor hergebruikt. Kunt u in uw NTS aangeven wat er met de overige dieren gebeurt dat in leven blijft?

Antwoord: De aantallen in de tabel zijn aangepast en in overeenstemming gebracht met de 28% (dieren onder DAP1) die niet in het kader van deze vergunning gedood worden. Per geval zal worden beoordeeld wat het nut en de noodzaak is om de proefdieren aan te houden voor onderwijs of onderzoek, of dat de dieren voor adoptie kunnen gaan. De aantallen in de tabel zijn een inschatting van de verdeling tussen hergebruik en adoptie.

Het totaal aantal konijnen dat u noemt in de NTS komt niet overeen met het totaal aantal konijnen dat u noemt in beide bijlagen dierproeven. Kunt u dit in overeenstemming brengen met elkaar?

Antwoord: De aantallen zijn nu in overeenstemming gebracht met de aantallen in de bijlagen. Ook de aantallen van de andere vogels stemden niet overeen en zijn in overeenstemming gebracht.

Kunt u in de NTS onder '3. Verfijning' ingaan op welke maatregelen op het gebied van verfijning zullen worden toegepast?

Antwoord: De volgende tekst is toegevoegd aan de NTS *"Voor de dieren die gedood worden in het kader van deze vergunning zal er altijd gekeken worden welke methode het minste ongerief met zich meebrengt. In het geval van weefselafname bij levende dieren wordt er voor de methode gekozen die het minste ongerief meebrengt. Dit kan ertoe leiden dat er bijvoorbeeld lokale pijnstilling wordt toegediend."*

Onduidelijkheden

In bijlage 3.4.3.1 geeft u aan dat er een mogelijkheid is dat de dieren solitair gehuisvest zullen worden. Kunt u deze afwijkende vorm van huisvesting benoemen en onderbouwen onder 'C. Huisvesting en verzorging' van de bijlage?

Antwoord: Dit is aangepast bij bijlage 3.4.3.1

In bijlage 3.4.3.2 geeft u aan dat 10% van de dieren terminaal ongerief zal ondervinden. Dit komt niet overeen met de aantallen dieren die terminaal ongerief zullen ondervinden genoemd in de NTS. Kunt u in bijlage 3.4.3.2 onder 'F. Classificatie van ongerief' per diersoort aangeven welk percentage (en eventueel aantal) dieren terminaal of licht ongerief zullen ondervinden?

Antwoord: In de bijlage onder D was een berekening voor de 10% gemaakt op het totaal aantal onder bijlage 3.4.3.2, maar bij berekening van de individuele diersoorten komt ik met het afronden naar hele eenheden op 94 dieren. Ik heb het aantal onder D in de bijlage

gecorrigeerd, zodat het in overeenstemming is met het aantal dieren vermeld in de NTS. In de NTS gaat het om 7% terminaal van het totaal aantal dieren, maar daarin zijn ook de dieren van bijlage 3.4.3.1 meegenomen. Deze dieren vallen allemaal in de categorie licht ongerief.

Kunt u in bijlage 3.4.3.2 onder 'K. Bestemming van de dieren bij einde experiment', subvraag 'Beschrijf de dodingsmethode en onderbouw de keuze hiervoor.' aangeven en onderbouwen welke dodingsmethodes zullen worden toegepast?

Antwoord: Onder K was niet het juiste vakje aangevinkt. Dit had moeten zijn Ja *methoden beschreven in bijlage IV van de richtlijn worden toegepast*. Er wordt dus niet afgeweken van de 2010/63/EU richtlijn en om die reden is er geen onderbouwing van de keuze noodzakelijk.

> Retouradres Postbus 93118 2509 AC Den Haag

Universiteit Utrecht

Postbus 12007

3501 AA UTRECHT

**Centrale Commissie
Dierproeven**

Postbus 93118
2509 AC Den Haag
centralecommissiedierproeven.nl
0800 789 0789
info@zbo-ccd.nl

Onze referentie

Aanvraagnummer
AVD10800202418603

Bijlagen

3

Datum 20 maart 2025

Betreft Beslissing aanvraag projectvergunning Dierproeven

Geachte

Op 19 december 2024 hebben wij uw aanvraag voor een projectvergunning dierproeven ontvangen. Het gaat om uw project "Gebruik van organen en weefsels ter bevordering van kwaliteit van dierproeven en van in vitro en ex vivo onderzoek" met aanvraagnummer AVD10800202418603. Wij hebben uw aanvraag beoordeeld.

Beslissing

Wij keuren uw aanvraag goed. Uit artikel 10a, eerste lid van de Wet op de dierproeven (hierna: de wet) volgt daarom dat het is toegestaan om uw project uit te voeren binnen de gestelde vergunningsperiode. Deze vergunning wordt afgegeven voor de periode van 14 mei 2025 tot en met 13 mei 2030.

De onderbouwing van deze beslissing vindt u onder 'Overwegingen'.

Procedure

Advies dierexperimentencommissie

Wij hebben advies gevraagd bij de dierexperimentencommissie DEC Utrecht (hierna: DEC). Dit advies is ontvangen op 18 februari 2025. Bij de beoordeling van uw aanvraag is dit advies betrokken overeenkomstig artikel 10a, derde lid van de wet.

Nadere vragen aanvrager

Op 26 februari 2025 hebben wij u om aanvullingen gevraagd. U heeft tijdig antwoord gegeven. Het verzoek om aanvullingen had betrekking op de aantallen dieren en de beoogde verfijning genoemd in de NTS en de afwijkende mate van huisvesting, de ongeriefclassificatie en de dodingsmethode in de bijlage dierproeven. Uw reactie is betrokken bij de behandeling van uw aanvraag.

Datum:

20 maart 2025

Aanvraagnummer:

AVD10800202418603

Overwegingen

Wij kunnen ons niet geheel vinden in de inhoud van het advies van de DEC. In aanvulling op het DEC-advies stelt de CCD voorwaarden. De voorwaarden staan in de vergunning beschreven en zijn hieronder toegelicht. Ten aanzien van de overige onderdelen, nemen wij het advies van de DEC over, inclusief de daaraan ten grondslag liggende motivering. De DEC adviseert de vergunning te verlenen onder de voorwaarde dat de DEC jaarlijks een terugkoppeling ontvangt van de binnen het project uitgevoerde activiteiten. De CCD neemt deze voorwaarde niet over. De CCD ziet de beoogde pilotstudies, waarbij surplusdieren worden ingezet met maximaal licht ongerief, als voldoende beschreven.

Aanvullende opmerkingen

De beslissing om het onderzoek toe te wijzen is gebaseerd op een meerderheidsstandpunt. De commissie is niet tot consensus gekomen omdat het niet voor alle leden voldoende inzichtelijk is wanneer er voor een pilotstudie wordt gekozen en wat het doel van deze pilotstudies zal zijn. Voor deze leden is het niet mogelijk een ethische afweging te maken over de beoogde pilotstudies.

De CCD benadrukt dat de aantallen en het ongerief die u in uw aanvraag bij de pilotstudie beschrijft niet mag worden overschreden.

Bezwaar

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief schriftelijk een bezwaarschrift indienen.

Een bezwaarschrift kunt u sturen naar Centrale Commissie Dierproeven, afdeling Juridische Zaken, postbus 93118, 2509 AC Den Haag.

Bij het indienen van een bezwaarschrift vragen we u in ieder geval de datum van de beslissing waartegen u bezwaar maakt en het aanvraagnummer te vermelden. U vindt deze nummers in de rechter kantlijn in deze brief.

Bezwaar schorst niet de werking van het besluit waar u het niet mee eens bent. Dat betekent dat dat besluit wel in werking treedt en geldig is. Nadat u een bezwaarschrift heeft ingediend kunt u een voorlopige voorziening vragen

bij de voorzieningenrechter van de rechtbank in de vestigingsplaats van de vergunninghouder. U moet dan wel kunnen aantonen dat er sprake is van een spoedeisende situatie.

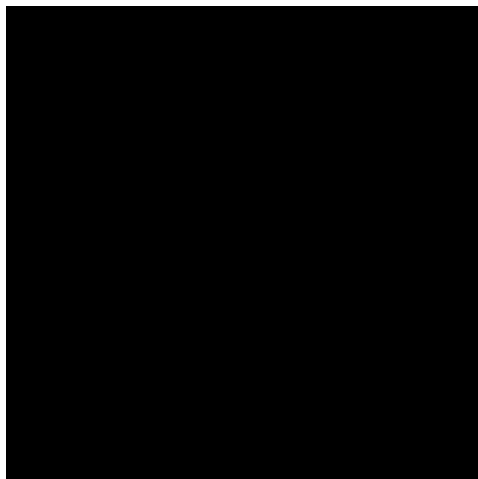
Datum:
20 maart 2025
Aanvraagnummer:
AVD10800202418603

Voor de behandeling van een voorlopige voorziening is griffierecht verschuldigd. Op <http://www.rechtspraak.nl/Organisatie/Rechtbanken/Pages/default.aspx> kunt u zien onder welke rechtbank de vestigingsplaats van de vergunninghouder valt.

Meer informatie

Heeft u vragen, kijk dan op www.centralecommissiedierproeven.nl, stuur een e-mail naar info@zbo-ccd.nl of neem telefonisch contact met ons op: 0800 789 0789.

Centrale Commissie Dierproeven

- Projectvergunning
- DEC-advies
- Weergave wet- en regelgeving

Projectvergunning

gelet op artikel 10a van de Wet op de Dierproeven

Verleent de Centrale Commissie Dierproeven aan

Naam: Universiteit Utrecht

Adres: Postbus 12007

Postcode en plaats: 3501 AA UTRECHT

Deelnemersnummer: 10800

deze projectvergunning voor het tijdvak 14 mei 2025 tot en met 13 mei 2030, voor het project "Gebruik van organen en weefsels ter bevordering van kwaliteit van dierproeven en van in vitro en ex vivo onderzoek" met aanvraagnummer AVD10800202418603, na advies van dierexperimentencommissie DEC Utrecht. De functie van de verantwoordelijk onderzoeker is Proefdierspecialist in opleiding. Het besluit is gebaseerd op de volgende (aangepaste) stukken:

- 1 een aanvraagformulier projectvergunning dierproeven, zoals ontvangen op 19 december 2024
- 2 de bij het aanvraagformulier behorende bijlagen:
  - a Projectvoorstel, zoals ontvangen op 13 maart 2025;
  - b Bijlagen dierproeven
    - 3.4.3.1 Verzamelen van weefsels bij levende dieren, zoals ontvangen op 13 maart 2025;
    - 3.4.3.2 Verzamelen van weefsels bij dode dieren, zoals ontvangen op 13 maart 2025;
  - c Niet-technische Samenvatting van het project, zoals ontvangen op 13 maart 2025;
  - d Advies van dierexperimentencommissie, zoals ontvangen op 18 februari 2025
  - e De aanvullingen op uw aanvraag, zoals ontvangen op 13 maart 2025.

Naam proef	Diersoort/ Stam	Aantal dieren	Ongerief	Overige opmerkingen
3.4.3.1 Verzamelen van weefsels bij levende dieren				Er kan in deze bijlage gebruik worden gemaakt van schapen (<i>Ovis aries</i>), geiten (<i>Capra aegagrus hircus</i>) en runderen (<i>Bos taurus</i>). Het totale aantal van 25 voor deze drie diersoorten mag niet worden overschreden.
	Muizen (<i>Mus musculus</i>)	100	100,0% Licht	
	Ratten (<i>Rattus norvegicus</i>)	50	100,0% Licht	
	Honden (<i>Canis familiaris</i>)	10	100,0% Licht	
	Varkens (<i>Sus scrofa domesticus</i>)	20	100,0% Licht	
	Katten (<i>Felis catus</i>)	10	100,0% Licht	
	Schapen (<i>Ovis aries</i>)	25	100,0% Licht	

Aanvraagnummer: AVD10800202418603

	Geiten (<i>Capra aegagrus hircus</i>)	25	100,0% Licht	
	Runderen (<i>Bos taurus</i>)	25	100,0% Licht	
	Andere vogels (andere Aves) / Kippen/duiven/papegaaien	25	100,0% Licht	
	Konijnen (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)	10	100,0% Licht	
	Paarden, ezels en kruisingen daarvan (Equidae)	10	100,0% Licht	
	Zebravissen (<i>Danio rerio</i>)	100	100,0% Licht	
3.4.3.2 Verzamelen van weefsels bij dode dieren				Er kan in deze bijlage gebruik worden gemaakt van schapen (<i>Ovis aries</i>), geiten (<i>Capra aegagrus hircus</i>) en runderen (<i>Bos taurus</i>). Het totale aantal van 10 voor deze drie diersoorten mag niet worden overschreden.
	Muizen (<i>Mus musculus</i>)	500	10,0% Terminaal 90,0% Licht	
	Ratten (<i>Rattus norvegicus</i>)	250	10,0% Terminaal 90,0% Licht	
	Honden (<i>Canis familiaris</i>)	10	10,0% Terminaal 90,0% Licht	
	Varkens (<i>Sus scrofa domesticus</i>)	10	10,0% Terminaal 90,0% Licht	
	Katten (<i>Felis catus</i>)	5	20,0% Terminaal 80,0% Licht	
	Schapen (<i>Ovis aries</i>)	10	10,0% Terminaal 90,0% Licht	
	Geiten (<i>Capra aegagrus hircus</i>)	10	10,0% Terminaal 90,0% Licht	
	Runderen (<i>Bos taurus</i>)	10	10,0% Terminaal 90,0% Licht	

Aanvraagnummer: AVD10800202418603

	Andere vogels (andere Aves) / Kippen/duiven/papegaaien	25	12,0% Terminaal 88,0% Licht	
	Konijnen (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)	5	60,0% Terminaal 40,0% Licht	
	Paarden, ezels en kruisingen daarvan (<i>Equidae</i>)	5	20,0% Terminaal 80,0% Licht	
	Zebravissen (<i>Danio rerio</i>)	100	10,0% Terminaal 90,0% Licht	

Geldende voorschriften

Wij wijzen u op onderstaande geldende voorschriften, die volgen uit artikel 1d, vierde lid, artikel 10, eerste lid en/of artikel 10a3 van de wet.

- Go/ no go momenten worden voor aanvang van elk experiment afgestemd met de IvD.
- Het is verboden een dierproef te verrichten voor een doel dat, naar de algemeen kenbare, onder deskundigen heersende opvatting, ook kan worden bereikt anders dan door middel van een dierproef, of door middel van een dierproef waarbij minder dieren kunnen worden gebruikt of minder ongerief wordt berokkend dan bij de in het geding zijnde proef het geval is.
- Het is verboden dierproeven te verrichten voor een doel waarvan het belang niet opweegt tegen het ongerief dat aan het proefdier wordt berokkend.
- Overige wettelijke bepalingen blijven van kracht.

Aanvraagnummer:

AVD10800202418603

Weergave wet- en regelgeving

Dit project en wijzigingen

Volgens artikel 10c van de Wet op de Dierproeven (hierna de wet) is het verboden om andere dierproeven uit te voeren dan waar de vergunning voor is verleend. De dierproeven mogen slechts worden verricht in het kader van een project, volgens artikel 10g, derde lid van de wet. Uit artikel 10b, eerste lid van de wet volgt dat de dierproeven zijn ingedeeld in de categorieën terminaal, licht, matig of ernstig. Als er wijzigingen in een dierproef plaatsvinden, moeten deze gemeld worden aan de Centrale Commissie Dierproeven. Hebben de wijzigingen negatieve gevolgen voor het dierenwelzijn, dan moet volgens artikel 10a5, eerste lid van de wet de wijziging eerst voorgelegd worden en mag deze pas doorgevoerd worden na goedkeuren door de Centrale Commissie Dierproeven. Artikel 10b, tweede en derde lid van de wet schrijven voor dat het verboden is een dierproef te verrichten die leidt tot ernstige mate van pijn, lijden, angst of blijvende schade die waarschijnlijk langdurig zal zijn en niet kan worden verzacht, tenzij hiervoor door de Minister een ontheffing is verleend.

Verzorging

De fokker, leverancier en gebruiker moeten volgens artikel 13f van de wet over voldoende personeel beschikken en ervoor zorgen dat de dieren behoorlijk worden verzorgd, behandeld en gehuisvest. Er moeten ook personen zijn die toezicht houden op het welzijn en de verzorging van de dieren in de inrichting, personeel dat met de dieren omgaat moet toegang hebben tot informatie over de in de inrichting gehuisveste soorten en personeel moet voldoende geschoold en bekwaam zijn. Ook moeten er personen zijn die een eind kunnen maken aan onnodige pijn, lijden, angst of blijvende schade die tijdens een dierproef bij een dier wordt veroorzaakt. Daarnaast zijn er personen die zorgen dat een project volgens deze vergunning wordt uitgevoerd en als dat niet mogelijk is zorgen dat er passende maatregelen worden getroffen.

In artikel 9 van de wet staat dat de persoon die het project en de dierproef opzet deskundig en bekwaam moet zijn. In artikel 8 van het Dierproevenbesluit 2014 staat dat personen die dierproeven verrichten, de dieren verzorgen of de dieren doden, hiervoor een opleiding moeten hebben afgerond.

Voordat een dierproef die onderdeel uitmaakt van dit project start, moet volgens artikel 10a3 van de wet de uitvoering afgestemd worden met de instantie voor dierenwelzijn.

Pijnbestrijding en verdoving

In artikel 13 van de wet staat dat een dierproef onder algehele of plaatselijke verdoving wordt uitgevoerd tenzij dat niet mogelijk is, dan wel bij het verrichten van een dierproef worden pijnstillers toegediend of andere goede methoden gebruikt die de pijn, het lijden, de angst of de blijvende schade bij het dier tot een minimum beperken. Een dierproef die bij het dier gepaard gaat met zwaar letsel dat hevige pijn kan veroorzaken, wordt niet zonder verdoving uitgevoerd. Hierbij wordt afgewogen of het toedienen van verdoving voor het dier traumatischer is dan de dierproef zelf en het toedienen van verdoving onverenigbaar is met het doel van de dierproef. Bij een dier wordt geen stof toegediend waardoor het dier niet meer of slechts in verminderde mate in staat is pijn te tonen, wanneer het dier niet tegelijkertijd

Aanvraagnummer:
AVD10800202418603

voldoende verdoving of pijnstilling krijgt toegediend, tenzij wetenschappelijk gemotiveerd. Dieren die pijn kunnen lijden als de verdoving eenmaal is uitgewerkt, moeten preventief en postoperatief behandeld worden met pijnstillers of andere geschikte pijnbestrijdingsmethoden, mits die verenigbaar zijn met het doel van de dierproef. Zodra het doel van de dierproef is bereikt, moeten passende maatregelen worden genomen om het lijden van het dier tot een minimum te beperken.

Einde van een dierproef

Artikel 13a van de wet bepaalt dat een dierproef is afgelopen wanneer voor die dierproef geen verdere waarnemingen hoeven te worden verricht of, voor wat betreft nieuwe genetisch gemodificeerde dierenlijnen, wanneer bij de nakomelingen niet evenveel of meer, pijn, lijden, angst, of blijvende schade wordt waargenomen of verwacht dan bij het inbrengen van een naald. Er wordt dan door een dierenarts of een andere ter zake deskundige beslist of het dier in leven zal worden gehouden. Een dier wordt gedood als aannemelijk is dat het een matige of ernstige vorm van pijn, lijden, angst of blijven schade zal blijven ondervinden. Als een dier in leven wordt gehouden, krijgt het de verzorging en huisvesting die past bij zijn gezondheidstoestand.

Volgens artikel 13b van de wet moet de dood als eindpunt van een dierproef zoveel mogelijk worden vermeden en vervangen door in een vroege fase vaststelbare, humane eindpunten. Als de dood als eindpunt onvermijdelijk is, moeten er zo weinig mogelijk dieren sterven en het lijden zo veel mogelijk beperkt blijven.

Uit artikel 13c van de wet volgt dat het doden van dieren door een deskundig persoon moet worden gedaan, wat zo min mogelijk pijn, lijden en angst met zich meebrengt. De methode om te doden is vastgesteld in de Europese richtlijn artikel 6.

In artikel 13d van de wet is vastgesteld dat proefdieren geadopteerd kunnen worden, teruggeplaatst in hun habitat of in een geschikt dierhouderijsysteem, als de gezondheidstoestand van het dier het toelaat, er geen gevaar is voor volksgezondheid, diergezondheid of milieu en er passende maatregelen zijn genomen om het welzijn van het dier te waarborgen.

Levensloofdossier

Voor iedere hond, kat en niet-menselijke primate moet volgens artikel 15a van de wet een levensloofdossier bijgehouden worden.